

Náš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

LETO XII./ŠTEVILKA 2

CELOVEC, DNE 14. JANUARJA 1960

CENA 2.— ŠILINGA

Vedno moramo na to misliti!

Pretresljivo lepa je duhovnikova daritvena molitev o dostojanstvu človeške narave, ki naj jo prenovi božja narava. Ta molitev da slutiti globine človekove osebnosti. Prav tako važna pa je tudi beseda o dostojanstvu naroda. Tudi narod ima svojo čast in svojo globoko kulturno vsebino. In člani naroda so dolžni, da ohranijo to vsebino in čast naroda neokrnjeno.

V zgodovini koroških Slovencev je neka doslednost. Nacistična leta so privedla narodno trpljenje malega našega ljudstva do viška. To trpljenje pa je v znatni meri imelo za posledico, da je nato naša narodna skupina bila ustavno uzakonjena. Dostojanstvo naroda koroških Slovencev je danes postavno zasidrano v avstrijski državni ustavi. Naša dolžnost pa je, da se tega dostojanstva svoje narodnosti tudi sami polno zavedamo. In če bi Avstrija tudi ne imela zadostne moralne sile, da ustavni manjšinski zakon uresniči, mi sami se moramo v ustavi uzakonjenih pravic vedno zavedati in jih vsepovsod zastopati.

Ustavno je uzakonjeno, da na Koroškem nista dva naroda, eden v gosposki, drugi v hlapčevski vlogi. Slovenski Korošci uživajo po ustavi iste pravice kot vsi drugi državljani, še posebej glede organizacij, zborovanj in tiska. Torej je tista ponižna naša vloga, v kateri bi kdo svojo narodnost in svoj materni jezik najraje utajil, proti duhu avstrijske ustave. Kdor se kulturne vrednosti svoje ga naroda zaveda, ni ne ohol ne nadut in še manj šovinist. Gre mu isto priznanje kot človeku, ki spoštuje svoje osebno dostojanstvo in varuje svojo osebno čast.

Ustavno je uzakonjeno, da mora ljudska šola poučevati naše otroke v slovenščini, da nam gre sorazmerno število srednjih šol in da se mora z našim šolstvom baviti poseben nadzorstveni oddelek. To se pravi, da bi naši mali morali z veseljem pohajati v osnovno šolo, ker bi morala ta šola nadaljevati in razširiti vzgojno delo družine. Njihovo znanje materinščine bi moralo po šolski vzgoji otroke usposabljanje, da se po šolski obveznosti sami uspešno srčno in umsko naprej izobražujejo. In učitelji bi morali imeti zavest, da jih nadzorstvena oblast v njihovi težnji čim izdatnejše in čim bolj vsestranske vzgoje njim zaupanih otrok ne samo razume, marveč tudi z vsemi močmi podpira. Bolj bomo morali misliti na to, da bodo iz sedanjih šol ponekod izšli duševno nezreli in celo kulturno pohabljeni otroci, ker jim je šola odrekla najosnovnejšo pravico osebnega in narodnega dostojanstva: pravico do maternega jezika in nadaljnjega izpopolnjevanja znanja tega jezika.

Ustavno je uzakonjeno, da bi koroški Slovenec svobodno smel uporabljati svoj materni jezik pri upravnih in sodni oblasti, v poštnem uradu in na železniški postaji, v davkariji in na orožništvu, na občini in pri okrajnem glavarstvu. Kdor koli obiskuje naše kraje, bi moral razbirati na poslopijih, kazipotih in uradnih tablah tudi slovenske krajevne nazive. Še nobena slovenska vloga do sedaj na sodnji ni dobila svoje povoljne rešitve, še noben sodnik v našem delu dežele ni razsojal pravice v slovenskem jeziku. In izmed uradništva upravnega, varnostnega, fiskalnega, prometnega in ostalega javnega aparata, začeni od občinskih tajnikov, poštarjev, železničarjev pa do okrajnih glavarjev, načelnikov in predsednikov, jih je bora peščica, ki zna in uporablja v smislu ustavnih predpisov v razgovoru in v korespondenci z našimi ljudmi slovenski jezik. Nadvse originalni in edinstveni krajevni nazivi ostajajo še vedno samo v najožji ustni rabi ljudstva, uradno pa se šopirijo nemška, jezikoslovno delno gorostasna imena (n. pr. Hundsdorf za Podsinjgo ves, Wakendorf za Večno ves, Wurdach za Brda in druge slične cvetke jezikovnega neznanja). Še z večjo ljubeznijo se bomo morali oklepati slovenskega krajevnega imenoslovja že zato, ker izkazujejo naša imena izredno duhovitost in jezikovno spretnost. Še bolj bomo morali misliti na to, da je naša slovenska govorica praznična dovolj za vsak urad, za vsako mesto in za vsakega človeka, ki ga srečujemo na našem ozemlju.

Ustavno je uzakonjeno, da mora oblast organizacije, ki bi kakor koli nasprotovale izvedbi manjšinskega člena, razpustiti. Za štiridesetletnico gla-

Nacizem dviga glavo

Letošnjo božično blagovest je spremljal zlovesni znak: V Kölnu so neznani mazači onečedili židovsko sinagogo (molilnico) s kljukastimi križi in protižidovskimi napisi. Kot da se je povrnil čas okrog leta 1933. Tudi takrat se je začelo z mazanjem kljukastih križev, onečaščenjem in kasneje s požigi sinagog. Iz njih pa se je petnajst let kasneje rodil svetovni požar.

Dejanju v Kölnu je sledilo ogorčenje vsega sveta, vendar se nacizem ni potuhnil. Nasprotno, predrzno je prešel v protinapad. Mazaške akcije so sledile ena za drugo v vrsti zapadnonemških mest, kljukasti križi se pojavljajo kot gobe po dežju. In ne samo po Nemčiji, temveč po vsej Evropi in celo Ameriki. Pa tudi pri nas v Avstriji, na Dunaju, v Gradcu, Celovcu. V Celovcu so se pojavili kljukasti križi v Schillerjevem parku, kar ni brez ironije. Pa še več, pojavili so se tudi v Grabštanju in pred nekaj dnevi je zaplapolala velika zastava s kljukastim križem v — Pliberku, mestu šolarske stavke.

Napačno bi bilo, če bi te pojave skušali zmanjševati ali pa jih celo prisojati komunističnim aranžerjem, kot so to sploščka poskušali nekateri avstrijski in zapadnonemški listi. Nacizem, antisemitizem in šovinizem so vsi trije sinovi enega poganškega očeta — sovraštva. In prav na naših tleh se stikajo, kajti ljudje, ki danes mažejo kljukaste križe in razobešajo Hitlerjevske zastave, pišejo na stene sedaj »Juden heraus«, so bržkone včeraj pisali napise kot »Kärnten bleibt deutsch« v Velikovicu. Nacisti se pač ne bodo ustavili pri ju-

dih, ampak ogražajo svobodo vseh in vsakogar, brez ozira na vero, raso ali narodnost.

Prve aretacije po Zapadni Nemčiji in Avstriji ter Italiji kažejo, da so mazači in razobeševalci zastav mladi ljudje od 15 do 30. leta, to je rod, ki se je šolal med vojno ali že po vojni. Pred nekaj meseci smo tudi v našem listu opozorili na zanimiv pojav v Zapadni Nemčiji (in ne samo tam), da profesorji zgodovine ponavadi pri pouku mladine »zaradi pomanjkanja časa« izpuste dobo od leta 1933 naprej. Tako pride mlad človek k maturi, ne da bi bil zvedel o nacističnih grozodejstvih, o pokolih v vzhodni in jugovzhodni Evropi, o ječah, koncentracijskih taboriščih, o množičnem sežiganju nedolžnih ljudi. In pri maturi doseže priznanje »zrelosti«, ne da bi mu bilo treba o teh zadevah odgovarjati izpraševalcem, kajti oni takih vprašanj ne stavijo. So tudi njim samim neprijetna, kajti mnogi izmed njih so namreč sami bili »Parteigenossen«. Tu leže vzroki sedanjega oživiljanja nacizma. Sicer pa je morda prav, da je nacistični zmaj že sedaj pomolil svojo glavo na površje, kajti vsi ga moremo pravočasno spoznati.

Komaj je minilo dobrih petnajst let, odkar so ugasnile peči za sežiganje zapornikov koncentracijskih taborišč, od Dachaua do Auschwitza, že nacizem in antisemitizem znova dvigata glavo.

Njegov poskus je brez dvoma obsojen na neuspeh, kajti spomin na grozote nacizma je še preveč živ. In končno je tudi Hitlerjev totalni poraz še preblizu.

Za dopoldanski pouk na Slovenski gimnaziji

Združenje staršev na Državni realni in klasični gimnaziji za Slovence v Celovcu je na svojem nedavnem občnem zboru naslovilo na zveznega kanclerja ing. Raaba pismo glede nekaterih nujnih zadev v zvezi s šolskimi prostori. Prepise tega pisma pa je poslalo tudi podkanclerju dr. Pittermannu, prosvetnemu ministru dr. Drimmlu, zunanjemu ministru dr. Kreiskemu in koroškemu deželnemu glavarju g. Wedenigu. Pismo pravi med drugim:

Starši dijakov in dijakinj Državne realne in klasične gimnazije za Slovence v Celovcu, zbrani na občnem zboru Združenja staršev, naslavljajo na Vas, velespoštovani gospod zvezni kancler, prošnjo, da omogočite tej šoli v šolskem letu 1960/61 dopoldanski pouk. Že tretje leto imajo naši otroci popoldanski pouk z vsemi s tem zvezanimi neugodnostmi. Število dijakov je naraslo na 183. Učni zavod ima sedaj 6 razredov, od tega 2 prva.

Ker je poslopje Državne realke, v katerem se vrši v popoldanskih urah pouk za učence Državne realne in klasične gimnazije za Slovence v Celovcu, dopoldne celoti zasedeno, je s tem učencem Državne realne in klasične gimnazije za Slovence odvzeta možnost pouka prostih predmetov, kajti njihov popoldanski učni čas je ves zaseden s poukom obveznih predmetov.

Telovadba za deklice in dečke se sicer

sovanja (plebiscita) bi bilo morda umestno, da bi bili v deželi na čelo svojih številnih jubilejnih prireditvev postavili odstavek pet člena sedem avstrijske ustave. Sicer pa bo javnost tudi brez tega celo leto lahko pričala, kako se v deželi spoštuje pravica ljudstva do svoje narodnosti.

Deželni glavar je svojčas, ko je bil pod vtisom odjav slovenskih otrok od slovenskega pouka, za katere je vedel, da so pogosto bile storjene pod pritiskom, a proti temu ni ničesar ukrenil, v nekem govoru v pliberškem okraju izgovoril besedo, da se slovenski starši, ki odjavljajo svoje otroke od pouka v materinskem jeziku, ne zavedajo, kaj s tem jemljejo otrokom in kako krivico jim s tem prizadevajo. In ker so se odjave oz. prijave vršile

more vršiti v telovadnicah Državne realke. Toda ob lepem vremenu poleti, ko so po učnem načrtu predpisane popoldanske vaje na prostem, ni za našo mladino nobeno športno igrišče na razpolago. Tako more uporabljati samo javni travnik na Križni gori, ako ta že ni zaseden po izletnikih.

Starši dobro vedo, da novega poslopja, za katerega je že izza leta 1958 predvideno stavbišče v Linsengasse v Celovcu, ni moč kar čez noč postaviti. Morda bi se pa s pogajanjem dalo doseči, da bi naša šola bila vsaj začasno, to je dokler ne bo zgrajeno novo poslopje iz sredstev za izpolnitev državne pogodbe, dobila potrebne prostore v takozvanem novem bogoslovju v Tarviser Strasse v Celovcu.

V upanju, da ne prosimo zaman, pričakujemo starši ugodno rešitev te naše prošnje.

pod pritiskom, so zanje soodgovorni tudi tisti, ki imajo dolžnost varovati pravice in svoboščine vseh, torej tudi slovenskih državljanov Avstrije.

Kljub temu pa velja za nas vse, še posebej pa za našo inteligenco in našo mladino: Slovenska beseda je naša sveta pravica, je pa obenem legitimacija slovenske narodnosti. Kdor se izkaže s to legitimacijo, je opravičen pred zgodovino in bo upravičen v bodočnosti. V ustavi uzakonjeno dostojanstvo slovenske narodnosti se lahko tudi ne izvede in ostane samo na papirju, narod sam, ki je že toliko hudega prestal, bo pa, oprt na pravico in svojo naravno moč, gotovo preživel tudi tokrat one, ki mu — kot pravi Cankar — spet enkrat hočejo peti »mrliške bilje«.

Našim naročnikom!

Uprava lista »Náš tednik — Kronika« se zahvaljuje vsem naročnikom in prijateljem lista za zvestobo v minulem letu. Prosim Vas, da ostanete listu zvesti tudi v novem letu!

Tej in naslednji številki bomo priložili za tuzemstvo položnice. Kdor ne zmore plačati naročnine za celo leto, naj bi to storil vsaj za pol ali četrt leta vnaprej. Naročnina v letu 1960 znaša za Avstrijo: za celo leto 80.— šil., za pol leta 40.— šil. in za četrt leta 20.— šil. Posamezna številka stane 2.— šilinga.

Za inozemstvo veljajo v letu 1960 sledeče cene: Za Italijo 2.500 lir, Nemčijo 20.— DM, Švico 20.— sfr, Holandijo 20.— hfl, Belgijo 250.— bfr, Francijo 2.200 ffr, Švedsko 25.— š. kr. Za Ameriko, Kanado in ostale prekomorske dežele pa celoletno 6.— \$ (s poštnino vred).

Kdor se nas bo spomnil s kakim darom za tiskovni sklad, bo to objavljeno v listu in se mu še posebej zahvalujemo.

Uprava

- KRATKE VESTI -

Sovjetske poskuse z raketami na Tihem oceanu je naznanila moskovska vlada in opozorila vse države, da se naj njihove ladje v času od 15. januarja do 15. februarja izogibajo določenega predela Pacifiškega oceana med Havajskim otočjem in otoki Fidji. Po sovjetski izjavi gre za poskuse z raketami za plovbo po vesolju z namenom, da preizkusijo možnost izstrelitve rakete z živim človekom. Po mnenju strokovnjakov se je Rusom posrečilo izdelati rakete, ki prekašajo vse dosedanje po moči njihove pogonske naprave. Izstreljene bodo iz oporišč v Rusiji v vseмирje, od koder se bodo vrstile nazaj in padle v morje. V Ameriki je sovjetska vest zbudila zelo ostro kritiko na račun ameriških raketnih poskusov, kajti menijo, da je zaradi podcenjevanja pomena raket Amerika na tem področju zaostala za Rusi. Predsednik Eisenhower je v svoji poslanici o proračunu Kongresu (parlamentu) naznanil, da bo vlada odslej raketnim poskusom namenila več denarja kot doslej.

Italijanski državni predsednik Gronchi je moral odložiti svoj že pripravljeni obisk v Moskvi, ker ga je težka gripa nenadoma priklenila na posteljo. Kljub uradnim zdravniškim sporočilom pa nekateri menijo, da ima odložitev obiska tudi politično ozadje, kajti malo pred potovanjem je kardinal Ottaviani, prefekt Kongregacije sv. Oficija, ostro obsodil državnike, ki se bratijo s komunističnimi oblastniki.

Gradnja Assuanskega jez na Nilu se je začela z veliko slovesnostjo, na kateri je egiptovski diktator Nasser izjavil, da bo jez sicer zgrajen s pomočjo sovjetskega posojila, s sovjetskim materialom (ki ga več sovjetskih ladij že dovažata v Aleksandrijo) in pod vodstvom sovjetskih tehnikov, ampak, da je kljub temu Egipt pripravljen sodelovati z vsemi, na Vzhodu in Zapadu, (posebno, če dobi posojila, op. ur.) Skupni stroški za Assuanski jez bodo znašali 27 milijard šil. Je to podvig, ki prekaša vse, kar se je doslej gradilo v zgodovini Egipta, tudi mogočne piramide in templje faraonov iz časov največje moči in sijaja Egipta. Jez bo služil za proizvodnjo električne energije in za namakanje obširnih predelov puščave, ki jo nameravajo spremeniti v rodovitna polja.

Oster mraz je vdrl v srednjo Evropo in zajel vso Avstrijo. Najnižje temperature so doslej zabeležili v dolini reke Enns in sicer je za kratko časa termometer padel na 25 stopinj pod ničlo.

Politični teden

Po svetu . . .

V novo leto obilja

Božični in novoletni prazniki so nekoliko zaustavili mrzlično delavnost diplomatov in politikov tako na tej kot na oni strani železne zaves. Čeprav pod komunizmom ne obhajajo več Božiča, pa zato praznovanje novega leta (s prihodom dedka Mraza) dalje traja.

Državni poglavarji vseh držav so ob koncu leta naslovili na svoje podanike poslanice, ki se po vsebini pravzaprav malo razlikujejo, kajti vsi obljublajo upopolniti državljano boljše čase. Ameriški državni predsednik Eisenhower je napovedal, da bo leto 1960 leto največjega blagostanja Amerike v vsej njeni zgodovini, v Moskvi pa je Hruščev obljubil svojim podnikom več potrošnih dobrin, bogatejšo izbiro obleke in več živil, vse seveda v okviru orjaškega 7-letnega načrta za gospodarski razvoj, po katerem bi naj Sovjetska zveza prehitela v proizvodnji samo Ameriko. Zapadna Evropa je — tudi v znamenju blagostanja — skorajda dobesedno priplavala v novo leto po rekah vina, likerjev in seveda šampanjca, na vzhodu je bil za večino državljano ta prehod skromnejši, le majhna kasta oblastnikov je pričakala novo leto ob mizah, ki so se šibile pod gorami kaviarja, vodke, krimskega vina in drugih izbranih dobrot za izbranice.

Papež o resničnem miru

Ta uživaželjni svet je le sv. oče Janez XXIII. opomnil k globljemu razmišljanju o vrednosti pravega miru, ki edini more današnjemu nemirnemu svetu prinesiti resnično zadovoljstvo. In to nam more nakloniti samo Bog, ako sledimo njegovim smernicam za življenje. Papež je nato razčlenil pomen krščanskega miru, ki je a) notranji mir v naših srcih, b) socialni mir, ki sloni na medsebojnem spoštovanju dostojanstva človeške osebnosti tako s strani delavcev kot podjetnikov in c) mednarodni mir, ki mora temeljiti na pravičnosti in krščanski dobrotljivosti. Toda ljudje so zašli s pota k temu miru, kajti današnje »sožitje« in »koeksistenca« temeljita na medsebojnem nezaupanju in sumničenju.

Ljudje so namreč pozabili, da je mir eden za vse in nedeljiv. Posledica tega je sedanje stanje sveta, ki ni vojna, še oddaleč pa tudi ne mir. Janez XXIII. je dejal, da je vzrokov za to, da na svetu ni miru, več: kršenje človeških pravic in dostojanstva, preziranje pravnega reda in zdravega krščanskega pojmovanja države, kršenje pravice narodov do svobode, celovitosti in varnosti, sistematično zatiranje narodnih manjšin ter pohlepno osvajanje gospodarskih virov na škodo drugih narodov in preganjanje vere. Papež je svoj božični nagovor zaključil z izjavo, da bodo svetu mogli prinesiti resnični mir le ljudje dobre volje, kot so bili priprosti in skromni betlehemski pastirci, vendar »pomirjenja, za katerega se zavzema Cerkev, ni moč istovetiti s popuščanjem ideologijam, ki so v nespravljivem nasprotju s krščanskim naukom,« je dejal Janez XXIII.

Leto 1960 so politiki začeli s potovanji

Vse kaže, da bo tudi leto 1960 leto potovanja oblastnikov tega sveta, kajti komaj so minili prazniki je mednarodna politika znova zaživela. Hladna vojna je sicer na zunaj ponehala, kajti oba svetovna tabora se pripravljata na veliki sestanek na vrhuncu, ki bi se naj vršil enkrat pomladi, čeprav natančni datum še ni bil določen. Kljub zunanjemu pomirjenju pa gre boj med obema taboroma naprej in prav ta sestanek bo velika bitka — za zeleno mizo!

Prvi, ki je šel na pot, je bil angleški ministrski predsednik Mc Millan, ki se je s soprogo vrkal na letalo v Londonu, da obišče Afriko. Na skorajda 30.000 km dolgem potovanju bo obiskal prestolnice afriških držav, ki so še pred kratkim bile angleške kolonije ter upravna središča tistih pokrajin, ki so danes še pod angleško kolonialno upravo, vendar bodo v kratkem dosegle svojo državno samostojnost. Anglija se zaveda rastočega pomena Afrike kot rezervoarja naravnih virov in človeške delovne sile in računa s tem, da bo v bodočih letih črni kontinent igral tudi v moderni politiki večjo vlogo, kajti zaradi napredujoče civilizacije v Afriki črnega ljudstva skokoma napredujejo, v znat-

ni meri seveda zaradi uvedbe evropskega šolskega sistema, ki so ga ondi uveljavile kolonialne sile. Velika Britanija namerava izročiti politično oblast svojim črnim podložnikom pravočasno. To je preden jo k temu domačini z upori prisilijo, obenem pa ohraniti z novimi državami dobre gospodarske stike, ki so seveda v obojestranskem interesu.

Eisenhower v Južno Ameriko

Pa tudi ameriški predsednik Eisenhower ne bo miroval. Komaj se je s svojega velikega potovanja preko treh kontinentov, na katerem je simbolično začrtal meje zapadnega bloka, to je področje, na katerem ni voljan Sovjetski zvezi priznati nobenih večjih koncesij, so v Washingtonu napovedali novo potovanje: Eisenhower se bo podal v Južno Ameriko.

V Južni Ameriki poskuša zadnje čase Sovjetska zveza prek krajevnih komunističnih agentov izkoristiti neurejene gospodarske prilike za podtalno rovarjenje. Stalen vir nemira je Kuba, kjer se nasilni režim Fidel Castra, ki je zamenjal korumpiranega diktatorja Battisto, ne more ustaliti in se pri svoji borbi za obstanek na oblasti vedno bolj naslanja na komuniste. Zato bo Eisenhowerjevo potovanje v prvi vrsti služilo okrepitevi gospodarskih stikov med Združenimi državami in Južno Ameriko, kajti izkušnja uči, da so urejene gospodarske prilike in blagostanje so smrt za komunizem.

Hruščev pa v Indonezijo

Hruščev seveda pri potovanjih ne sme manjkati in topot ga ne žene na pot samo želja po prestižu, ampak nujna potreba. V bližnji bodočnosti bo obiskal Indonezijo in več drugih držav na Daljnem vzhodu. Napadalnost komunistične Kitajske proti Indiji je razkrinkala komunizem v Aziji ter ga pri azijskih narodih spravila v slabo luč. Azijski državniki ne zaupajo več lepim besedam iz Moskve in Pekinga, kajti spoznati so morali, da so dejanja komunistov še slabša kot sicer tako osovraženi evropskih kolonialnih sil, na katerih nedavno gospodarstvo imajo zaenkrat še več slabih kot dobrih spominov. Da nekoliko popravi slabi vtis kitajske politike, bo sedaj Hruščev obiskal tudi Indijo.

Tako je po praznikih svet zopet zapadel v prejšnji nemir. Manjka vodilnim državnikom sveta pač to, kar so imeli betlehemski pastirci: dobra volja.

. . . in pri nas v Avstriji

Popraznična politika je lena

Pogled v popraznično avstrijsko notranjo politiko kaže, da pri nas praznično in veselično razpoloženje traja naprej, čeprav čakajo mnogi resni problemi na nujno rešitev. Prehod v novo leto se je izvršil v znamenju razsvetljenih ulic, polnih izložb in obloženih miz. Kljub premoženjskim razlikam so danes v Avstriji tisti, ki morajo stiskati pasove, bolj redki. Se razume, Avstrija je danes majhna država in njeni prebivalci so povečini skromni. Toda če primerjamo avstrijsko življenje z življenjem onstran železne zaves, ali skratka v komunističnem svetu okoli nas, lahko rečemo, da so pri nas tisti, ki jim slabo gre v manjšini, dočim je na oni strani le mala manjšina si lahko privoščiti vse, kar si srce požel.

Vendar skrb za ohranitev gospodarskega blagostanja tudi pri nas niso majhne,

kajti grozeča delitev Evrope v dva gospodarska bloka, v »Evropsko gospodarsko skupnost« šestorice ali EWG (Zapadna Nemčija, Italija, Francija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg) na eni ter na »Evropsko trgovinsko cono« sedmorice EFTA (Anglija, Avstrija, Švica, Portugalska, Danska, Norveška in Švedska) je postavila Avstrijo pred nove probleme. Avstrija namreč povečini trguje z EWG, h kateri ni pristopila. In sicer — kljub vsem uradnim zanikanjem — menda zaradi tega, ker to ne bi bilo povolji Sovjetski zvezi, ki bi rada na vsak način preprečila ustvaritev enotnega gospodarskega prostora v Evropi.

Avstrija med 6 in 7

Ta bi končno neizbežno dovedel tudi do politične strnitve in s tem nastanek nove Evrope — vevsele, ki bi se mogla po gospodarski in politični moči meriti s Sovjetsko zvezo in Združenimi državami. EFTA sedmorice je samo zasilna rešitev, kajti omenjenih sedem držav ima med seboj le drugopomembne trgovske stike, dočim se Anglija noče pretesno vezati na Evropo, pa tudi ne ločiti od svojega nekdanjega prekomorskega imperija, ki je v političnem oziru sicer razpadel v vrsto neodvisnih držav, a je v glavnem vendarle ostal gospodarska enota. Ustvaritev EVG, čigar članice medsebojno že znižujejo carine, dočim ostajajo le-te v veljavi proti nečlanicam, je že znatno prizadela avstrijski izvoz v EWG. Brez ozira na visoke mednarodno politične motive (zaenkrat še nepojasnjene) avstrijske vlade, ki so jo nagnili do tega, da ni pristopila k EWG, se je avstrijska industrija zatekla k samopomoči in poslala v Bruselj, kjer je sedež EWG graškega gospodarstvenika, univ. prof. Taucherja, da v razgovorih s prof. Hallsteinom predsednikom EWG, najde možnosti za pristop Avstrije k EWG. Industriji imajo znaten vpliv na politiko OeVP, zato je ta neuradno iniciativo neuradno tudi podprla; v hudo jezo pa je sprivil podvig prof. Taucherja socialiste, kajti vidijo v tem motenje zunanje politike njihovega somišljenika, podjetnega novopečenega zunanjega ministra sodruha dr. Kreiskyja, ki stavi svoja upanja na izboljšanje stikov s »socialističnimi deželami« Vzhodne in Jugovzhodne Evrope ter na odprtje teh trgov avstrijskemu blagu, s čemer bi naj bile izravnane morebitne izgube v Zapadni Evropi. Zato govori socialistični tisk o »zunanjepolitičnih podvigih privatnikov«. Zadeva še ni zaključena, kajti v danem položaju bo Avstrija le morala stremeti za tem, da najde povezavo z EWG in ohrani svoje dosedanje odjemalce v Zapadni Evropi. Povečanje trgovine z Vzhodom je sicer dobrodošlo, vendar ne v preveliki meri, kajti posledica bi bila politična odvisnost od sovjetskega bloka. V tem precepu se zvija sedanja avstrijska politika in morala bo iz njega najti primeren izhod.

»Pomlajevalna kura« obeh glavnih strank

V Gradcu je odstopil socialistični župan dr. Speck in nasledil ga je njegov somišljenik dipl. ing. Scherbaum. Izvedeno je bilo tudi več drugih sprememb. Vse te spadajo v okvir takozvane »pomlajevalne kure«, ki sta se ji podvrgli obe vladni stranki. Tudi pri OeVP napovedujejo znatne spremembe v vodstvenih kadrih, ki bodo bržkone izvršene mesece februarja na strankinem državnem občnem zboru. Nekateri napovedujejo nadomestitev sedanjega šefa stranke ing. Raaba s kako mlajšo osebnostjo, drugi pa zopet menijo, da mu bo postavljen ob stran kak mlajši mož kot posledični predsednik. Vsekakor pa vedo o spremembah več povedati časopisi nasprotnih strank, kot pa glasila OeVP.

SLOVENC

doma in po svetu

Spomenik pokojnemu župniku Škulju

V Argentini je »Odbor za postavitev spomenika pok. župniku in duhovnemu svetniku Karlu Škulju« svoje delo zaključil. Iz njegovega poročila posnemamo nekaj podatkov: Odbor je bil izvoljen nekaj mesecev po smrti pok. svetnika in je dobil od rojakov v San Martinu (Argentina) nalog, da napravi za pokojnika lep nagrobni spomenik v obliki slovenskega poljskega znamenja. Odbor je poiskal več osnutkov in jih predložil rojakom v odobritev. Spomenik se je nato izvršil po osnutku, ki ga je večina odobrila. Takoj nato je začel odbor zbirati sredstva za izvršitev spomenika. Za blagajnika je odbor postavil g. Oskarja Pavlovčiča, ki je do zaključne seje dne 30. novembra imel 12.020 arg. pesov dohodkov in 11.715 pesov izdatkov. Izdatki so bili naslednji: obokan temelj groba in občinske takse 3000 pesov, kamnoseško delo 5500 pesov, bronaste plošče 3215 pesov. Moramo pripomniti, da so bili relief in napis na bronasti plošči kakor tudi vsi štirje bronasti reliefi v gornjih vdolbinah spomenika izvršeni zastoj po g. Jožetu Zerovniku. Razlika med dohodki in izdatki v znesku 305 pesov se bo porabila za sv. maše zadušnice.

Podpisani odbor se vsem, ki so brezplačno sodelovali pri izdelavi osnutkov in vsem, ki so s svojimi denarnimi prispevki in svojim osebnim delom pomagali, da smo pokoj. vzornemu dušnemu pastirju in javnemu delavcu svetniku Škulju postavili lep slovenski nagrobnik, najlepše in najiskrenejše zahvaljuje. Naj vsem dobri Bog poplača to dobroto!

Izšel je »Zbornik svobodne Slovenije 1960«

Pravkar je prispel »Zbornik svobodne Slovenije«, ki je izšel v Buenos Airesu. Uredniški odbor petih javnih in kulturnih delavcev je Slovincem v zamestju na 290 straneh zajetne knjige postregel z bogato bero zanimivega in pestrega berila. Zbornik je razdeljen na naslednje oddelke: Razprave in razmišljanja — Delo slovenskih planincev in raziskovalcev — Naša beseda (povesti) — Naša pesem — Našim malim — Izseljenjski letopis — Unrli slovenski javni delavci — Pogled v prvih 10 let emigracije.

Knjigo, ki jo je okusno opremil arh. Eiletz in se dostojno uvršča v dosedanje serijo Zbornikov, priporočamo. Lahko jo naročite pri upravi lista.

40-letnica gradb. oddelka slov. univerze

Leta 1920 je v okviru novoustanovljene Univerze v Ljubljani začel delovati tudi gradbeni oddelk. Iz sprva provizorične ustanove je postal v teku let obsežen znanstveni in vzgojni zavod s številnimi laboratoriji. Že v dobi med obema vojnama je vzgojil 206 inženirjev-gradbenikov, v vojni dobi, ko so potrebe po obnovi v vojni porušeni zgradb in po novogradnjah postale še večje, pa je iz njega izšlo nadaljnjih 462 inženirjev. Pri oddelku sta bila ustanovljena še Institut za metalne konstrukcije ter Institut za vodogradnje. Letošnji absolventi pripravljajo v proslavo 40-letnice obstoja gradbenega oddelka tehniške fakultete univerze v Ljubljani izdati »Gradbeni zbornik«, ki bo vseboval opis dosedanjega dela te ustanove.

Spominski večer škofu Rožmanu

»Slovensko katoliško prosvetno društvo v Gorici je svoj drugi kulturni večer posvetilo velikemu škofu msgr. Gregoriju Rožmanu. Po uvodnih besedah predsednika društva je član društva recital lepo pesem, posvečeno pokojnemu škofu. Nato je dr. Martin Kranner imel predavanje o škofu Rožmanu. Z lepo in prijetno besedo nam je opisal razgibano in trpljenjato polno življenje ljubljanskega škofa in škofa vseh Slovincov po svetu. Marsikaj nam je bilo še čisto neznan, še več pa nam bo ostalo neznanega za vedno, kajti dela in žrtve svetniških mož šteje le Bog. Obilno občinstvo je z ganjenostjo sledilo predavanju in z občudovanjem in hvaležnostjo mislilo na ljubečega očeta vseh Slovincov. Za zaključek nam je še oktet »Planika« z globokim občutkom zapel dve pesmi »Usliši nas« in Gallusovo »Ecce quomodo moritur justus«.

Tako smo se goriški Slovenci na skromen, a nadvse pristrčen način spomnili preminulega ljubljanskega vladike, poroča »Katoliški glas«.

Uspeh dirigenta Leskoviča na Norveškem

Glavni dirigent ljubljanskega opernega gledališča Bogo Leskovic je prejšnji teden z velikim uspehom dirigiral koncert Filharmonije v Oslu, prestolnici Norveške. Leskovic, ki je večkrat povabljen tudi na Dunaj, je bil sedaj ponovno povabljen na Norveško, kjer bo dirigiral dela Mendelssohna, Mozarta in Prokofjeva.

„Meddobje“ razpisuje nagrade za esej ali razpravo

„Meddobje“ razpisuje za vse, ki se poklicno ali privatno zanimajo za kulturno-filozofska vprašanja, tri nagrade in sicer z namenom, da poživijo slovensko ustvarjalno delo, pa tudi zato, da si pridobi novih sotrudnikov. Izrecno vabi k sodelovanju našo akademsko mladino po vsem svetu.

1. Nagrade so tri (vsaka po 1000 argentinskih pesov).

2. Prispevki morajo biti izvirni (esej ali razprava) in morajo biti iz obsega filozofskega ali pa kulturno-filozofskega območja. Prispevki iz slovenskega območja so zaželeni, vendar bo v vseh primerih kakovost edino merilo.

3. Sodelovati mora vsak kjerkoli živeči Slovenec.

4. Rokopis je treba poslati do 30. septembra 1960 v dveh na stroj pisanih izvodih na naslov:

Ruda Jurčec (Meddobje) — Olazabal 2338/5, Buenos Aires, Argentina.

5. Rokopis sme obsegati do 20 strani, pisanih v dvojnem razmaku in mora biti opremljen s šifro. Pravo ime ali psevdonim (ki pa mora biti znan vsaj enemu članu žirije) je treba poslati v rokopisu priloženi kuverti, ki nosi isto oznako kakor rokopis. Odpro se samo kuverte nagrajenih avtorjev.

6. Žirijo sestavljajo gg.: dr. Vinko Brumen, dr. Milan Komar, dr. Ignacij Lenček.

7. Izbrani teksti bodo objavljeni v Meddobju. V primeru, da se vsi trije nagrajeni teksti ne objavijo istočasno, vrstni red njih objave nima nobene zveze z njih višjo ali nižjo kvaliteto.

8. Nagrade so izplačljive v Buenos Airesu.

GLAS IZ RUSIJE

(Nadaljevanje)

Kako ruska ljudstva v RESNICI MISLI in ČUTI

Ustvaritev pokrajinskih gospodarskih svetov ni prinesla ljudstvu nič dobrega, toda bila je potrebna za Hruščeva, da nato obračuna z vladno skupino in zabije poslednji žebelj v njeno rakev. Novi, dotlej neznani ljudje so prišli na površje; tisti, ki so imeli prej oblast, so bili naprej odrinjeni in nato povsem odstranjeni.

Vse to utegne izgledati priprosto. In končno na Zapadu, posebno v Angliji, ni so politični šolarčki. A kljub temu, zakaj ne razumejo dogajanja v Rusiji?

Kar se dogaja pred našimi očmi, je nekaj povsem običajnega v ruskem življenju — da na vrhuncu oblasti lopovščine ena (bolj lopovska) skupina izriva drugo. In v tem medsebojnem boju oni nenehoma naslavljajo vabljive pozive na ljudstvo, proglašajo resolucije in objavljajo razkritja, prireajo zborovanja, razprave o pismih centralnega komiteja in tako dalje (in vse skupaj se ljudem že gabi, verjemite mi!). Ljudstvo sicer razume, da je bil Berijev upravnih aparat razbit zaradi tega, ker je začel ogražati oblast samih članov Centralnega komiteja, obenem se pa tudi zaveda, da utegne nastati nekaj drugega, ki ga bo nadomestilo. In ker ljudje zelo dobro poznajo življenjske prilike v Sibiriji, se zelo malo brigajo za te sestanke in razprave.

Zunanja politika

Glede zunanje politike je zadeva povsem drugačna. Zapadni svet obstaja in prav nič ne izgleda, da bi izginil, čeprav si zmaj prav to najbolj vroče želi. Zato bedasti zmaj, ki zna gledati samo v eno smer, kot fijakarski konj, zmešano bulji v ta čudni zapadni svet.

Lopovi, ki so na vladi v Rusiji, so neomejeni gospodarji nad vsem v notranjščini te dežele. Oni so celo prepričani, da so jih navadni državljani na koncu koncev vzljubili ter jim dali svoj blagoslov. Trdno verujejo, da sploh ne obstoji kak drug način življenja, — kot z upognjenimi hrbti, v ponižni pokorščini lopovom. Toda glej, nekje drugje na tem svetu ljudje ne upogibajo hrbtov v ponižni poslušnosti, temveč se obnašajo, kot se njim zdi, prostodušno izražajo svoje misli, pišejo dobre knjige, izdelujejo dobre filme, potujejo v tujino, so žalostni ali srečni, izvršujejo dobra dejanja ali pa zločine, in vse to se dogaja, ne pod sprem pogledom zmaja, ampak v svobodi!

Sovjetski oblastniki so mojstri zvijačnosti, ki so se naučili vrhunske spretnosti, kako je treba za hrbtom planiti za vrat človeku in mu s kamnom razbiti glavo, toda potem ko so se bili razgledali po svetu, nenadoma ugotove, da ta v svojem svobodnem izživljanju neizmeren in zdaleka bolj zapleten kot njihovo lastno primitivno okolje.

Zamišlite se v lopova, ki je z grožnjami in nasiljem osvojil žensko. Z izsiljevanjem

jo je pripravil do tega, da je pozabila na lastno preteklost ter jo prisilil, da verjame, da se on ne obnaša kot capin, ampak da je pač to naravni tek stvari. In sedaj si predstavite, da se je v sosesčino priselil drugačen človek, človek ki govori odkritosrčno, ki globoko pojmuje življenje in smrt, ki se spušča v razmišljanja in sanje, skratka človek, ki je svoboden. Ali ga lopov ne bo zasovražil? Ali ga ne bo poskušal pognati v osamljenost, ali pa ga poskušal pripraviti do tega, da bi tudi on začel živeti po lopovski?

Zakaj „koeksistenca“?

Ljudje na Zapadu! Ne precenjujte moči lopovov! Oni so ustrahovali vse in vsakogar v naši deželi, toda prav zaradi tega se oni sami bojijo vsega in vsakogar. Navaženi so na neznačajnost od rojstva naprej in natančno vedo, kako je treba ravnati z drugimi lopovi, prav zato pa ne razumejo duševnosti svobodnih ljudi. In zaradi tega se jih bojijo.

Lopovi so nagnosko spoznali, da se vesoljno človeštvo ne bo nikdar podvrglo zmagu ter da je duh svobode, ki so ga bili ustvarili Grki, Angleži, Francozi, Rusi in Amerikanci, nepremagljiv. Zato se poskušajo lopovi prilagoditi dejstvu, da Zapad pač obstoji. V tem leži vzrok, da smatra zmag hinavščino in pretvarjanje proti Zapadu skorajda za prav tako važno, kot nenehne napore za utrditev svoje oblasti v Rusiji in v podvrženih satelitskih deželah.

Zaradi tega obstoji zgodovina Rusije v ogromnih izdatkih denarja ter nezasišanih naporih za to kazenje prijaznega obraza Zapadu, kljub očitni nesmiselnosti tega početja. Jaz, na primer, ne verjamem,

da bi okorni podvigi sovjetske propagande ali pa pisarije nekaterih vaših pisarjev, ki so komunistični sopotniki, mogli kogarkoli v Ameriki ali Evropi speljati na led! In če je tako, čemu si potem zmaj tako prizadeva?

Zdi se mi, da se je v lenih možganih zmaja porodil naslednji sanjski privid: »Ker Zapad pač ne bo izginil, zakaj se ne bi z njim sporazumeli tako, da bi on nas pustil na miru, nas ne dražil, ne delal neprijetnih primerjav med njimi in nami, skratka se delal, kot da nas ne vidi?« Na ta način bodo mogli lopovi obhajati nemoteno zmagoslavje v eni deželi. Bili bi pa seveda pripravljeni Zapadu kaj dati za to, da bi — zaprl svoje oči.

Vendar zaradi tega ne bo jenjal premišljevanje in govoriti o zadevah, ki so zmagu neprijetne. Zapad se bo spuščal v kravje kupčije s svojo vestjo in po sporazumu z zmagom zaprl svoje oči. Zapad ne verjame v nobeno sovjetsko obljubo, kajti ve, da je temeljna poteza zmajeve zunanje politike brezprimerna hinavščina.

In zopet zmaj divja, grozi, pošilja diplomatske note tako dolgo dokler ne vidi, da nima opraviti z običajnim ruskim človekom, s katerim lahko ravna po mili volji, ampak z Angleži in Amerikanci, ki za grozilne note enostavno ne zmenijo. In potem se zmaj začne pretvarjati, začne Zapadu, — če kaže, celo pritrdjevati, na drugi strani pa razmetava ljudski za dvomljive tipe kot je Nasser. Svoje kremplje pokrije z mehkimi rokavicami in boža z njimi. Toda taka zunanja politika vselej konča z neuspehom in potem se lopovi malodušno zopet povrnejo nazaj v Rusijo, prepričani, da se tu vselej lahko njihove oči spočijejo, kajti tu je vse jasno in gladko. Toda — ali je zares?

Napoleon je dejal: Na vesoljnem svetu sta samo dve sili: meč in duh. In na koncu duh vedno zmagaja nad mečem.

(Konec prihodnjič)

Največja zavarovalnica na svetu

Menda skoraj ni dneva, da se ne bi pri največji zavarovalni družbi na svetu, pri londonskem Lloyd, ki je pred nekaj leti praznovalo 250-letnico obstoja, oglašil kdo iz Amerike, Južne Amerike, Kanade ali od drugod na svetu, ki predlaga zarojanje, kakor ga do zdaj še nikoli ni bilo.

Eno glavnih Lloydovih načel je, da vsako povsod, kjer si drugi ne upajo prevzeti tveganja. Pri Lloydu se lahko zavarujemo skoraj proti vsemu, kar si človek izmisli. Tam so tudi izumili veliko standardnih zavarovanj, ki so danes razširjena po vsem svetu.

Med prvo svetovno vojno je Lloyd zaslужil ogromne denarje z zavarovanjem proti vojni škodi na britanskih otokih. Ko se je prikazal prvi Zeppelin nad Londonom, so ljudje navalili v prostore Lloyd, kjer so zavarovali premoženje proti škodi, ki bi jo lahko povzročile bombe iz zraka.

Ker so takrat odvrgli le malo bomb, je bil dobiček zavarovalnice ogromen. Samo eden od njenih meštarjev je plačal ob koncu vojne 370.000 funtov šterlingov davka za vojni dobiček!

Največje zavarovanje, ki ga ima danes Lloyd, je most v Oaklandskem zalivu pri San Franciscu, ki je zavarovan proti zrušitvi za 40 milijonov dolarjev. Američani zaupajo slepo v to zavarovalnico, ki je večje odškodnine, tako na primer 250 milijonov dolarjev pri požaru v San Franciscu leta 1906 pri priči izplačala.

Vse največje filmske družbe v Hollywoodu so zavarovane pri Lloyd za 750.000 dolarjev proti škodi, ki lahko nastane zaradi smrti, nezgode ali bolezni slavnih umetnikov. Pri Lloyd se pa ne morete zavarovati proti revščini, ločitvi in nevarnosti, da ostanete samec. Zavarovalnica pač meni, da bi zanjo ta riziko bil prevelik.

Nevaren poklic za malo denarja

V Italiji, in sicer trenutno v Milanu, živi mož, ki ima svojevrsten poklic: petintridesetlet skorajda vsak dan tvega življenje za druge in je pogosto v smrtni nevarnosti, če bi po nesreči samo kihnil.

To je dvainpetdesetletni višji topniški desentnik — orožar Guido Bizzarri, ki je največji strokovnjak za iskanje, za razstreljevanje in zlasti za onesposabljanje vseh vrst bomb, granat, peklenjskih strojev in nevarnih vojni ostankov.

Bizzarri je stopil v vojsko leta 1924 ter so ga takoj poslali na iskanje in pospravljanje izstrelkov iz prve svetovne vojne. Očistil je zlasti vsa bojišča v Alpah. Leta 1940 se je oddahnil, zakaj tedaj je bilo njegovo delo v večni smrtni nevarnosti končano.

Toda desentnik se je zmotil. Ne še dobro končal zasluženega dopusta, ko je izbruhnila druga svetovna vojna. Nekaj mesecev po njenem začetku so ga že klicali v Neapel, ker je bil tedaj edini strokovnjak, ki je znal onesposabljati tudi angleške letalske bombe vseh vrst.

Iz Neaplja so ga poslali v Genovo, kjer je že po prvem letalskem napadu ostalo nerazstreljenih precej poldrugo tono težkih bomb. Eno izmed njih je Bizzarri moral onesposobiti na zakonski postelji dveh novoporočencev, kjer je obležala, ko je prebila streho in stropne nekaj stanovanj nad njunim.

Junaški desentnik je svoje delo nadaljeval vso drugo vojno in še štirinajst let po njej, ko je moral zlasti odstranjevati obširna minska polja po Severni Italiji. Od leta 1924 dalje je pobral vžigalnike in vse nevarne dele iz kakih 150.000 izstrelkov, bomb in min, s tem rešil nešteto človeških življenj ter preprečil milijardno škodo na imetju.

Pri vsem tem neverjetnem delu ni bil niti enkrat ranjen, dasi bi na primer pozimi, če ima posla z zmrznjeno razstrelilno želatino, zadostovalo že, če kihne, pa bi ta nevarna snov eksplodirala. Zaradi tega se Bizzarri najbolj boji nahoda.

Nagrada, ki jo desentnik dobiva za svoj smrtno nevaren posel, tako imenovana »doklada za tveganje«, je malenkostna: 185 lir (7 šil.) na dan. Toliko namreč določa zastareli zakon.

DRAG FILM O POCENI DEŽELI

V Združenih državah pripravljajo barvni velefilm o zgodovini Aljaske, ki je pred kratkim postala 49. ameriška zvezna država in o tem, kako so si jo Amerikanci pridobili. Vseh stroškov za film bo po dosedanjih računih že 7 milijonov 500.000 dolarjev.

Zgodovinarji, ki jih je filmska družba najela za priprave, so pa izbrskali v arhivih, da je ameriška vlada, ki je Aljasko pred 60 leti kupila od Rusije, plačala zanjo in za vsa njena bogastva le 7 milijonov 200.000 dolarjev.

FRAN ERJAVEC:

271

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Stadion je mislil na novo vojno že od prvega dne svojega nastopa, češ da »z revolucionarnim sistemom ne more biti nobenega izmirjenja«, razen tega si je pa hotel pridobiti z novo vojno še tako zaželeno slavo. Toda batine, ki jih je dobila Avstrija l. 1805., so bile tako hude, da je morala vojna stranka vsaj za nekaj časa čisto utihniti. Ker je tudi tedanji avstrijski poslanik Metternich iz Pariza priporočal potrpljenje, se je moral Stadion ukloniti in se ni upal vmešavati v rusko-francosko vojno l. 1807., temveč je bil prisiljen pridružiti se celo Napoleonovi celinski zapor. Toda že spredaj omenjeni romantiki, ki so se zbirali tedaj na Dunaju, so vse glasneje poudarjali evropsko poslanstvo Avstrije in njeno prvenstvo v nemščini ter jo predstavljali za nekako predstražo evropske civilizacije nasproti vzhodnim narodom (glavni propagator je bil ravnatelj državnega arhiva in urednik nekega patriotičnega lista, baron J. Hormayr, ozko povezan z nadvojvodo Janezom). Hvaležno orožje je dajal vojnim hujskačem v roke zlasti nov spor Napoleona s papežem (v februarju l. 1808 si je namreč Napoleon prisvojil cerkveno državo, papeža pa odvedel v Francijo).

Glavno spodbudo je pa tudi Avstriji dajal upor na španskem, kajti računala je s tem, da Napoleon ne bo mogel nastopiti proti njej z vso svojo armado. Stadion je poskrbel, da so se uspehi špancev čim bolj razvedeli po vsej državi in za vojno se je začelo navduševati zlasti mad-

žarsko plemstvo. Madžarski pisatelji so začeli napadati Francijo, a na Dunaju so upali, da bi se dalo pridobiti nazaj Tirolsko, kjer je postajalo prebivalstvo vedno bolj nezadovoljno z bavarsko upravo. Odhod večine velike armade iz Nemčije in spredaj omenjena Talleyrandova obvestila so pa končno povzročila, da se je Stadion odločil za vojno, zlasti ko mu je še Metternich javil, da se je približal ugoden trenutek za tako akcijo. Svoje stališče je vojna stranka podčrtovala zlasti s trditvijo, da gredo Napoleonovi cilji za tem, da Avstrijo sploh popolnoma uniči. Za vojno so se navduševali vsi nadvojvode, skoraj vsi avstrijski poslaniki na tujih dvorih in visoka aristokracija raznih držav, ki se je zbirala tedaj na Dunaju, a okornega cesarja sta pridobili zanjo konec l. 1808 njegova tretja žena Marija Luiza z materjo, le nadvojvoda Karel se ji je do zadnjega zamaš ustavljal. Intenzivna vojna propaganda, ki jo je na Metternichov nasvet po francoskem zgledu organiziral Stadion, je razgibala kmalu velik del prebivalstva po vsej državi. Sestavljena je bila posebna komisija pod predstvom nadvojvode Janeza, ki naj bi pripravljala vse potrebno za izvršitev obsežnih načrtov in že dne 8. VI. 1808 je izšel cesarski patent, ki je odredil osnovevanje še posebne ljudske vojske, domobranstva, prvega podobnega v Evropi. To je našlo najgloblji odmev tudi pri vseh romantičnih nemških domoljubih, a Napoleon je avstrijskega poslanika zasmehljivo vprašal, če namerava Avstrija oborožiti tudi svoje ženske.

Domobranstvo je bilo mišljeno kot nekaka rezerva redne armade. Sestavljali so ga vsi moški, izprva le kot prostovoljci, pozneje pa bolj ali manj prisiljeni od 18. do 60. leta, ki niso služili že v redni vojski ali pa bili izrečno oproščeni redne vojaške službe. Organizirano je bilo po kresijah tako, da je bilo v vsaki kresiji postav-

ljenih na noge določeno število bataljonov (skupno 154), a za poveljnike so postavili upokojene častnike ter v vojaških zadevah količjak izvedene plemiče. Vežbali so jih po župnijah vsako nedeljo po dve uri, večje okoliše mesečno in končno še cele bataljone po tri tedne letno. Tako so organizirali že v začetku l. 1809. v čeških in avstrijskih deželah (a brez Galicije) skupno 152.000 domobrancev (to število pa ni bilo stalno, ker so se vršile med njimi neprestano velike dezertacije). Oborožiti so jih mogli le deloma in še to le z že zavrženimi težkimi mušketai in karabinkami. Zaradi pomanjkanja krojev so jih enakomerno oblekli v ljudske noše dotičnih okrožij, a na klubkih so nosili kokarde z barvami zastav svojih dežel.

Ker se po večini krajev ljudstvo ni prav nič ogrevalo za take nove vojne priprave (marsikje so morali fante in može loviti ter jih s silo vtikati med domobranci), se je Stadionova propaganda mnogo prizadevala, da bi prežela domobranstvo s primernim vojnim navdušenjem. V ta namen je izdal tudi dramatik in prijatelj romantikov, dvorni tajnik H. J. Collin, v začetku l. 1809. na Dunaju dva zvezka »Pesmi avstrijskih domobrancev« (Lieder österreichischer Wehrmänner). Vlada se je tedaj celo spomnila, da živé v Avstriji razen Nemcev še drugi narodi in je sama uradno naročila prevajanje teh pesmi še v druge narodne jezike ter jih delila med domobranci tistih narodnosti. Nadvojvoda Janez je sestavil tudi posebno navodila za politično propagando, s katero naj bi domobranci prepričevali, da se v nobeni državi ne godi vsem stanovom tako dobro in da nikjer ne vlada večja svoboda (!) kot v Avstriji, zaradi česar da je tudi vredno preliti kri zanjo. Za propagandne namene so seveda služila tudi slovesna blagoslovljanja domobrantskih zastav in podobno.

(Dalje prihodnjič)

RADIŠE

(Farna kronika)

Že dolgo se nismo oglašili, zato pa moramo sedaj ob začetku novega leta nekoliko povedati, kako smo »hävžvali« v starem letu.

Novih faranov je v celovski porodnišnici (bolnici) prišlo na svet 8, od teh 5 dečkov in 3 deklice, ki so bili vsi tudi tam krščeni, tako da so naš dušni pastir potekali, da imajo sedaj samo še pravico umrle spremljati na njihovi poslednji poti, ne pa več pravice sprejemati novorojene v občestvo živih kristjanov naše domače fare. Med novorojenci je eden bil nezakonski, eden iz »civilnega« zakona, kar je znamenje novih časov tudi pri nas na vasi.

Trije pari so v domači farni cerkvi sklenili vez sv. zakona. En ženin pa je šel po nevesto v Šmarjet v Rožu in je bila ondi tudi poroka. Iz fare pa so se poročile še tri neveste in dva ženina, ki so vsi zapustili faro in si drugod ustanovili svoje družine. V tej zvezi moramo še omeniti, da je ljubezen — ženitovanjska »bolezen« močno posegla tudi v naš cerkveni pevski zbor. Prvi izmed pevcev, ki se je naveličal samega stanu je bil naš pridni zidar Rudi Lampichler pd. Kajžnikov, ki je popeljal pred oltar Pepco Mikl, pd. Kučnikovo v Rutah. Skupno sta več let prepevala v zboru in večkrat sta nastopala na odru, kjer sta vselej odlično podajala svoje vloge. Prepričani smo, da bosta tudi v novih vlogah zakoncev znala prav rešiti naloge, ki ju čakajo kot očeta in mater ter jima pri tem želimo obilo božjega blagoslova!

Najbolj pa nas je prizadel skok v zakonski stan Jozeja Wrulicha, pd. Culegnarjevega v Rutah, kajti pevski zbor je izgubil najboljšega tenorista, Radiše pa pridnega cestarja in spretnega tesarja. Če ne bi vedeli, kaj vse ljubezen stiri, bi mu skorajda zamerili, da je zapustil sončne Radiše in — sledeč klicu izvoljenke svojega srca — šel v senco starodavnega Macna, v Ždovlje v glinski fari, da si tam ustvari toplo družinsko ognjišče. Zato pa ga je tudi farna družina v Glinjah rade volje sprejela, kot smo že pred časom brali v našem listu. Želimo mu, da mu ljubljena Lizika nadomesti toplo radiško sonce, predvsem pa drago mamo, ki jo je moral pustiti na rojstnem kraju. Tebi, dragi Joza, se pa zahvaljujemo za tvojo pridnost in vnemo ter ti želimo vsega dobrega!

Težja pa je bila pot v zakonski stan za Pepija Sušnika, pd. mladega Metaverja v Spodnjih Rutah. Dolgo se je oziral naokoli, dokler ni njegov pogled obstal pri Boštjanu v Tucah, kjer atej in mama skrbno

Pri nas na Koroškem

čuvata kar tri za možitev godne hčere. Toda komaj je njegovo oko obviselo na eni, je ta z lastovkami odletela na jug, v daljni Trst! Kaj sedaj? Za njo so odšli k morju odposlanci, a vrnilo se se brez nje. Šel je nato doli on sam dvakrat, a šele čez pol drugo leto, ko so se lani na vigred lastovke zopet vračale z juga, se je Nežika Hribnik vrnila na Radiše, v domačo družino in v pevski zbor. Vsi smo bili veseli povratka zgledega dekleta. Pepi ni opustil upanja in se tako dolgo vozil z motorjem v Tuče, da ji je končno omehčal srce, da pride k njemu v Rute in predzadnjo nedeljo sta si obljubila zvestobo do groba. Vesela in poštena gostija ob petju in godbi je bila na nevestinem domu pri Boštjanu, kjer so zadnja leta vse prezidali in prenovili, kar priča zgovorno o pridnosti in podjetočnosti te družine.

V septembru letos se je že poročila iz te družine hčerka Justa, izučena šivilja, ki je zaposlena v Celovcu. Pridni delavec Ferdinand Morak iz Tinj jo je popeljal pred oltar.

Želimo vsem pevkam in pevcem, da bodo znali tudi v zakonskem življenju ohraniti blago harmonijo ljubezni ter ostali zvesti tudi naši domači pesmi in jo posredovali tudi svojim otrokom.

Ob koncu se moramo spomniti še tistih, ki so odšli v večnost. Le trije farani so umrli, in sicer je prva bila Pridovnikova mati, v starosti komaj 59 let. Sledil ji je Kometarjev oče v starosti 54 let, zadnji pa je umrl nenadne smrti posestnik največje kmetije v naši fari Nužej Oraž, pd. Pogorivčnik v Kozjem, star 77 let. Naj počivajo v miru!

DOB PRI PLIBERKU

(Nova železnica in mi Podjunčani)

Takole po maši se gremo pogret v gostilno, tudi večeri so dolgi, pa se že z izgovorom, da gremo po nekaj cigaret, izmuznemo ženam in potem pride tam pogovor na vse, kar nas zanima. Ves svet preobrnemo in povemo, kako bi bilo bolje, pa kaj, ko nas svet ne posluša.

Največkrat se sedaj pogovarjamo o novi železnici. Saj bo šla skozi naša polja in travnike in gozdove. Pa sedaj kar nikogar ni, ki bi bil navdušen za železnico, vedno bolj

jo kritizirajo. Saj so nam ob »Spatenstichu« gospodje povedali, koliko bo veljala in da bo potem ta majhen košček železnice imel letno 9 milijonov šilingov izgube. In kdo bo to plačal? Mi sami, z davki. Vzela bo pa železnica mnogo koristne zemlje, ki bi prinašala sadove, tako pa je toliko lepega polja za vedno izgubljenega. In kdo se bo vozil? Mi Podjunčani prav malo. Saj ima že vsak pobič moped, odrasli motorje in avto in teh bo še vedno več. Saj gremo hitro za Amerikanci, da bo skoro vsaka hiša imela avto. Kar bi mi rabili, je dobra cesta. Dobra cesta, ki bi jo rabili vsak dan in vsi ljudje: naši otroci, ki v šolo hodijo, naši delavci, ki se vozijo v Pliberk in drugam, kmetje še posebej. Kje še danes gradijo železnice? Danes se vsak popelje izpred svoje hiše ali s kolesom, ali z motorjem ali z avtom prav do tja, kamor že namerava. Čas je dragocen in ga ne zapravljamo s tem, da hodimo na kolodvor in nazaj in čakamo na tiste redke vlake. S koliko manjšimi stroški bi se lahko zgradila cesta! In ne bi zahtevala letnih 9 milijonov izgube. Bolj pametno bi bilo, da bi vozilo več avtobusov na dan, ti so bolj praktični in so obratni stroški majhni.

Čemu torej železnica? Če jo to zapravljamo našega denarja? Za tiste, ki hočejo priti v Labotsko dolino, so možne druge rešitve, mnogo cenejše in teh ni tako veliko, ki bi bili navezani prav na to novo železnico.

Vsak pameten gospodar pomisli, ko dela načrte za bodočnost, kakšne stroje si nabavi, kaj je najbolj praktično in kaj se mu obnese, od česa ima dobiček in od česa izgubo. Kakšen važen razlog je torej pri merodajnih, da hočejo tako izgubo?

Takole naša kmečka pamet modruje. Ni veliko učenosti, pa je »Naturverstand« tudi nekaj vreden. Saj lahko vsak po svoje misli, zakaj pa ne? Morda se še kdo oglasi v časopisu, pa nam kaj bolj pametnega ali učenega pove. Hvaležni mu bomo in ga povabimo takoj na en glažek, da potem lahko naprej debatiramo.

VOGRČE

(Cerkveno in društveno življenje)

Nič preveč razburjivega se ni pri nas zgodilo. Pri nekaterih bližnjih farah pa je več razburjenja, da prihajajo glasovi tudi do nas. Včasih padajo tudi s prižnice precej hude besede, ob katerih se nekateri razburjajo. Pa mi se ne vmešavamo v njihove notranje zadeve, le poslušamo.

Pri nas pa s prižnice ne pridejo prav nobene besede, povsem tiho je. Zakaj? Ker noben gospod ne govori s prižnice, ampak kar izpred oltarja streše, kar mu leži v glavi in v srcu. Le v napotje je prižnica naši mali cerkvi, tako da jo nameravajo g. župnik odstraniti in cerkev tako preurediti, da bo vsaj malo več prostora. Za našo cerkev res velja tisto: Če gredo vsi noter, potem ne gredo vsi noter; če pa ne gredo vsi noter, potem gredo vsi noter. To pomeni: da bi ne bilo prostora za vse, ker pa ne gredo popolnoma vsi, je za ostale notri prostor.

Torej izpred oltarja so tudi pri nas padale nekatere besede ob novoletni statistiki, nekaj so nas pokregali, pa tudi pohvalili. O, saj je marsikaj boljšega. Pa drugim ne povemo tega, kaj je pri nas dobrega in slabega, to je naša notranja zadeva.

Medtem smo imeli priliko marsikaj lepega videti v naši farni dvorani. Na Novega leta dan je Kat. prosvetno društvo gostovalo z narodno igro »Domen«. Kar premajhna je bila dvorana za to priliko. Zadovoljni smo bili z njimi. Tudi tukaj smo jo že igrali takoj po vojski v šoli. Seveda ljudje potem pretresajo, kdo bolje igra, domači ali tuji. Pa je vedno tako, da vsak berač svojo malho hvali. Pri vsaki igri so bolj ali manj nadarjeni igralci in vedno kaki novinci, vsi pa imajo dobro voljo in to je glavno. Ker pa smo bili zadovoljni z njimi, jih še kdaj povabimo.

Na sv. Tri kralje pa so nas obiskali Selani in nam poleg igrice »Kjer ljubezen, tam Bog« podali tudi »Slovenski božič«. Tako lepega prizora še ni bilo v Vogračah. Kot zamaknjeni smo ob čudovito

Naše prireditve

ŽELEZNA KAPLA

Farna mladina iz Dobrle vesi uprizori v nedeljo, dne 24. januarja ob pol 12. uri (dopoldne) v farni dvorani v Železni Kapli igro

»POČENI PRSTAN«

Vsi prisrčno vabljeni!

lepih napevih naših starih božičnih pesmi in seveda tudi ob lepih glasovih doživljali božično skrivnost. Le škoda, da nismo z gotovostjo vedeli, da pridejo k nam, ko je jutraj snežilo. Sedaj mnogi obžalujejo, da niso videli te prireditve, ki je vse gledalce tako navdušila. Obljubili so njihov g. kaplan, da nam še pridejo kdaj zapet, če pridejo s kako igro k nam.

Tudi letos so šli »trije kralji« s spremstvom še bolj imenitni kot lansko leto koledovat, g. župnik pa je z njimi delil poseben blagoslov hiš ob prazniku Razglašanja Gospodovega. Precej so nabrali za misijone in tako je tudi naša fara sodelovala pri tej veliki misijonski akciji.

Naši igralci so še navdušeni, da so hoteli še naprej »v svet«. Zato so na praznik sv. Družine gostovali v Žvabeku z igro »Pri kapelici«. Polna farna dvorana jim je bilo najboljše plačilo za njihovo vnemo. Žvabekemu g. župniku se zahvalimo za njegovo gostoljubnost in postrežljivost. Dobro sosedo ima vsak rad.

ST. VID V PODJUNI

(Ljudsko gibanje)

V minulem letu so bile v fari tri poroke, nekaj nadaljnjih ženinov in nevest se pa je poročilo izven fare. Umrlo je osem oseb. O posameznih pogrebi in porokah smo podrobno že sproti poročali med letom. Krstov je bilo v fari skupno 12, od teh 6 dečkov in 6 deklic. Več mladih Sentiččanov pa je bilo rojenih in krščenih izven fare in sicer v Železni Kapli ali pa v Celovcu. Hvala Bogu, vsekakor še ne izumiramo.

Materi v slovo

Našemu dolgoletnemu marljivemu sotrudniku g. Mihi Pečniku iz St. Janža je v Božiču umrla ljubljena mati, kot smo že poročali pred kratkim v našem listu. Izražamo mu sožalje ob težki izgubi in obenem prav radi prinašamo njegov sestavek materi v slovo.

Božični praznik! Kako ste se jih, draga mati, vsako leto razveselili. Ne v hrupnem razpoloženju, ampak v tihi molitvi in ubrani pesmi. Vaš zadnji Božič je ljubi Bog še olepšal, kajti s snegom je odel hrib in dol. S kristalnimi snežinkami je bilo pokrito vsako drevo. Vendar takrat vas ni bilo več med živimi. Na pokopališču vaše rojstne fare se je odprl nov grob, da se v njem spočije vaše truplo, po trudopolnem življenju in težki bolezni. V božičnih dneh smo vas pospremili na to vaše poslednje bivališče.

Ljuba mama! Težko je bilo slovo od vas za nas vse, ki smo bili tako zelo na vas navezani. Bili ste nam dobra mati, dobra sosedo in dobra vaščanka. Ob odprtem grobu so č. g. domači župnik tako lepo ocenili vaše življenjsko delo in prepričani smo, da ga bo prav tako ocenil večni Sodnik. Vaša pot ni bila posuta z rožicami, ampak s trdim skalovjem, a kljub temu ste bili vedno veselega srca. Ljubili ste kmečko delo, domačo pesem in nas vse. Zdi se mi, kot da tudi polja in travniki naše rojstne vasi žalujejo za vami, saj ste jih skorajda vse obdelovali z vašimi pridnimi rokami.

Ni bilo nedeljske maše brez vas in ne dneva brez molitve. Pol življenja ste prepevali pri cerkvenem zboru Bogu v čast. Še leto dni pred smrtjo, ko vam je neozdravljiva bolezen že močno prizadela življenjske sile, ste o Božiču stali z nami ob jasilah in nam z vašim mehkim altom zapeli »Sveta noč, blažena noč«. Za ta Božič pa je Vaše truplo ležalo negibno na mrtvaškem odru, lica so postala blede in usta so bila zaprta.

Odšli ste k Bogu, tam zdaj vaša duša prepeva »Rajske strune, zadonite«, pesem, ki ste jo v življenju tako radi prepevali o božičnih praznikih.

Zapustili ste nas. Vaše truplo počiva v domači zemlji, Vaša duša pa je odšla tja, kjer ni težav in gorja in se bomo nekoč vsi sešli. Draga mama, počivajte v miru!

Unjigov Pečr gre po svetu

Zopet se je oglašil naš znanec iz Podjune, da nam pove v domačem narečju, kako se mu je godilo, ko se je odpravil na pot. Moral je pač naprej po svetu, ker se mu je njegova rojstna vas izkazala tako nevaležna. Mahnil jo je preko Čirkovč na Komelj.

»Mojuški, sem reku, nekam sa pa mrm djet. Kom, pa sam knism veduv. S Pliberčanami sa ži časi knism mov. S purgarjami je p'č t'k: Če maš gnor, ta še vsi poznajo, pa vsa šprahe znaju. Če si pa suh, tda pa koj tajč. Moji devčaki s' bili pa ži zmirm strgani, zatuo pa tuj nikoli nism kaj mjav. Vsak pa ma je vsele najprej barov, kejku moš kej krajcrjov. Štuo se mi je pa tk zaletovu, da še zdaj pumlam. Čistu drgače je bovu pa po vseh. Posiebnu pa v Komlno. Tam sm sa pa ži vsele tk najjeduv, da sm som stav. Pili ga pa tuj knisu s tisteh mihneh fingratov (ali pa ušin). Zatuo sm reku, na Koml gram gvat, če še kaj znaju kaj orngi skuhat, pva pa, če še kej tiste vampaste grče maju. Vun s take sa p'č moreš napit, pa sa kne puzna keh.

Zad dovta pu visi sm ju mrdov, pa študirov, k'k bom nastavuv tisti grčn tutrli, pa prdrči tk an kebr pu cesti. Glih pred manu je ubstav. Pva pa še adn za manu. Pa še adn, pa še venč. Najpre sm jih gvaduv, kuliese so ži meli, ojatv pa kojov pa nič. Bek-bek, so riekali ti zadnji nū ti prednji. Adn je pa reku: rehcl

Prva si je pa le rzrajtov adn, pa un prliezuv pa reku: »Vača, (pumislite, vača mi je reku, k' mi še nikoli ni du št'k' lopu zamarnvov!) če očete živi prit du Doba, morate po diesnem kraju iti!« Zdaj sa mi je pa kar pusvutuvu. »A tak zdaj pa le

na »štija« vozte. K' sa va mpa št'k' mudi. Jaz sm reku: »Či ste ži št'k' čudno kujštni, da se brez vovov pa brez ojatv vozte, pva pa, či sa pu drujem kraju ceste pelate, k pa časi, a tiste si pa če rzrajtate, da bi cestu tejk širji naradli, da bi za anega deda deli kne bovu trebi štejkem ubstat. Pa bi naradli anubart rabatu.«

»Ja, ti sa štu kne spuznaš, (ma je kar erov vikat, ku je gr prišuv, da sm napuava prhl). Časi smu sami šodrali, pa sami vozili. Zdaj sa pa vozijo s cielega svieta, pupravla pa vienarska gspuada. Ud nas v Vien je pa djalč. Pa mne sa mudi. Ti sa pa le diesnega kraja drži, či očes svaja kosti cjave prnesti dvomu.« Med tjiem su sa pa le koj zmutili adn za drujem mimu mine, našlije pa še tisti, k je z manu mirmvov. Tak sa mi je zdevu, k bi biev an Doblom. Da bi sa pa jaz nanbart naučiv na »štija« hodt, tiste pa ži kar. Sm biev zmirm tk bolj na »hape«, pa ma tuj zdaj vsa gspuada ne predieva. Zatuo sm šov pa raj' mavu zad, pa smuk črez čirkovški muojst, pa dovta pruti Čirkovčam. Ko sm pruoti visi šov, sm pa tk ukuole gvaduv. Humška cirkov je vjadet lopu pupravlena, samo turnske line su tk skurno strupane. Tam pr te pruve hiši je ana žjenska pa ane brje ubičova grta po pvotu. Šti mati bi pa mora še znali skuhat kaj dvarega, mora še užejene žganke, sm si misluv. Či sm biv ži glih vačn, da sa kne da puvjadet, sm reku: »Dobr dan, mati, k'k je še pa kej pr vas v Čirkovčeh?«

»O, pu navadi, pa še koj«, je rjakva, pa običova tiste spudnje jonke, k' s bove tk tinke, da še časi mlinarji niso meli takeh fajf putl.

(Dalje na 8. strani)

Šoferski kotiček

Zavore

(Nadaljevanje iz štev. 1–1960)

Praviloma mora imeti avtomobil dve zavori, ki delujeta neodvisno druga od druge. Navadno se z ročno zavoro zavirata zadnji kolesi. Ker je zaviranje tem boljše, kolikor večje so na vozilu zavorne ploskve in kolikor večje je trenje koles po cestišču, deluje nožna zavora na vsa štiri kolesa. Pri vseh težkih vozilih pa so potrebne zračne zavore na tlačni zrak ali podpritisk iz sesalne cevi motorja. Teh zavore je več vrst.

Vse do sedaj našteje zavore so torne zavore, ki se zaradi trenja navsezadnje le obrabijo. K zavoram, ki vendar niso izpostavljene tako veliki obrabi, prištevamo predvsem motor. Kakor hitro namreč pripremo plin, deluje motor kot zavora, ker porablja moč za sesalni in kompresijski gib, gibanje odmične gredi, dinama, črpalke za vodo in tudi za gibanje bata, ki povzroča slednjič tudi nekaj trenja.

Ročno zavoro med vožnjo uporabljamo le v skrajni sili. Treba pa jo je pritegniti vedno, kadar avtomobil stoji na mestu. Seveda je treba ročno zavoro na začetku vožnje vselej popustiti, še preden se v menjalniku pretakne prva hitrost. Kdor na to pozabi, mu motor največkrat »izdihne«. To samo še ni največja nesreča; slabše je, če se s pritegnjeno ročno zavoro vozi, da se zavora segreje in pokvari. Med vožnjo uporabljamo le nožno zavoro.

Zavore ne potrebujejo posebne nege, le večkrat jih je treba preizkusiti. Zavedati se je treba, da je zavorna naprava potrebna, kadar nevarnost ni več daleč; zato mora biti povsem brezhibna. Če se opazi kvar, mora biti naprava takoj popravljena. Obrabljene obloge na čeljustih je treba obnoviti, obrabljene zavorne bobne pa ostružiti. Če okrov zadnje preme ne tesni, pride v zavore olje in čeljusti ne primejo. Med vožnjo se olje med čeljustmi in bobnom lahko namerno sežge z močnim zaviranjem. Če takšen poizkus ne uspe, je treba oblogo in boben očistiti.

Pri preizkušanju zavore se je treba prepričati, če prijemajo na vseh štirih kolesih enako močno. To je najlažje ugotoviti na ta način, če se vozilo nekoliko dvigne, da se morejo kolesa prosto vrteti. Ko se pritiska na zavorni vzvod (pedal), se kolo na roko ne sme več zavrteti. Enakomerno zaviranje se da preizkusiti tudi med vožnjo ob hitrosti 40 do 50 km na uro. Tre-

šoferji, skrbite, da bodo zavore vedno v redu!

ba je vozilo naglo zavreti (abbremsen). Sled koles mora biti na cesti pri vseh kolesih enaka. Če ste zavore prej popravljali, se morate kasneje prepričati, da čeljusti nikjer ne drsijo. Potipajte po nekaj kilometrih vožnje zavorne bobne. Če niso segreti, je vse v redu, drugače pa čeljusti drsijo po bobnu.

Vsakomur je jasno, da zaviranje ne more biti odvisno samo od zavore, ampak tudi od pnevmatik in od cestišča (Straßenbelag). Zavirati se da tem bolj učinkovito, čim boljše je cestišče, čim bolj je suho in čim manj gladko. Od zavore modernih avtomobilov se zahteva, da se z njimi doseže zmanjševanje hitrosti, ki za potnike in za vozilo ni nevarno. Premočno zmanjšanje zavorne poti nima smisla, ker bi pri močnem zaviranju vrglo potnike s sedežev proti šipam, vozilo pa bi v neugodnih okoliščinah lahko tudi močno zanašalo.

Zavorna pot ni linearno odvisna od hitrosti, temveč narašča, ker je sorazmerna kvadratu hitrosti. To trdi teorija, a v praksi imamo opravka še z drugimi okoliščinami, ki pa so odvisne od vozača samega. Od trenutka, ko vozač opazi zapreko, do trenutka, ko zavre, poteče sicer kratka, toda neizogibno potrebna doba. Pri nenadnem zaviranju poteče vedno tako, zvana sekunda strahu, ki jo lahko razlo-

Klali bomo

Za koline moramo pripraviti dovolj posode, nabrušenih nožev, snažnih prtičev, soli in vse dišave, ki jih bomo potrebovali, kakor: majaron, čebulo, poper, cimet, piment, klinčke, zelen peteršilj. V redu mora biti mesoreznica, pri roki suhe špilje in soliter.

Dan pred klanjem pokladamo prašiču le čisto krmo, da gre izpraznjenje črev bolj od rok.

Prašiča prerežemo po trebuhu in pobereemo iz njega drobovje in čreva. Slanino razprostremo po snažni rjuhi, da se ohladi. Od črevesja pobereemo mast in ločimo tanko od debelega črevesa, jih izpraznimo in operemo najprej v mrzli vodi, nato pa še v topli. Črevo sedaj obrnemo in še temeljito izperemo v mnogih vodah. Želodec izpraznimo, obrnemo ter potegnemo iz njega sluzno kožico.

Debelo črevo obdrnemo še s soljo, nakar ga denemo v škaf slane vode, dodamo narezane čebule in zdrobljenega česna. Za klobase določeno črevo razrežemo v poljubne kose, ki jih na enem koncu zašpinimo. Režemo ob ostrem rezilu noža, ki smo ga zasadili v določeno škaf.

Tanko črevo »ožlemamo«, to je, odstranimo iz njega sluzne kožice. V ta namen ga previdno potegujemo čez ozko gladko deščico ali v sili čez ročaj žlice, dokler ni popolnoma čisto. Pazimo, da ga ne pretrgamo. Tudi tega položimo v vodo; če ga ne potrebujemo, ga napihnemo in posušimo.

Salo scvremo za mast, pečico položimo

v mrzlo vodo, ki potegne iz nje kri, da je lepo bela. V njo zavijemo pečenko, imenovano ribico.

Iz jeter previdno izrežemo žolč in morebitne izrastke ali bule. Jetra porabimo hitro, posebno v toplejšem vremenu, ker se rada skisajo.

Žolč zlijemo v dva litra vode, kamor smo narezali in prekuhali en četrtilogram mila. Ta snov mora biti gosta in jo uporabljamo za pranje temnih volnenih oblek.

Opornjak (rajzele) operemo, skuhamo in scvremo. Mast in ocvirke uporabimo za krvave ali jetrne klobase.

Kri moramo tako dolgo mešati, da je mrzla, sicer se strdi. Porabimo jo za klobase, godljo in krvni pečenjak. Ker je zelo redilna in zdrava, jo moramo uporabiti do zadnje kaplje.

Pljuča s srcem navadno porabimo za jetrni namaz za kruh oziroma za krvave ali jetrne klobase. Lahko pa napravimo iz njih tudi okusno obarno jed.

Ledvice spravimo, iz vranice napravimo zakuho za juho.

Očiščen mehur napihnemo. V posušene zavijemo vratni kos ali ga imamo namesto pergamenta za zapiranje steklenic.

Pri razkosovanju prašiča odvajamo najprej stegni in plečeti, potem ga presekaemo po sredi hrbta na dvojce. Nato odrežemo flam, presekamo čez sredo rebra in razdelimo hrbtišče na tri dele. Dobimo torej poleg 2 gnjati in 2 plečet: 2 kosa flama, 2 kosa reber, 2 vratnika, 2 zarebrnici

Delo kmeta v januarju

Živinoreja

V prvi vrsti moramo skrbeti za zdravje živine. Svež zrak ji je nujen potreben. Najprimernejša toplota hleva za krave in prašiče, za teleta in pujske je 15 do 18 stopinj. Konjem, mlademu govedu in ovcam prija tudi malo nižja temperatura.

Zapomnimo si, da v premrzlih hlevih živina porabi več krme za pridobivanje in ohranjanje telesne toplote. Privoščimo živini tudi dovolj svetlobe.

Vrtnarstvo

Okvire in okna pokritih in toplih gred pregledamo ter pomankljivosti popravimo. V vzimljeni vrtnini odstranjujemo vse nagnite dele. Kadar je južno vreme, redno zračimo kleti in druge prostore, v katerih je shranjena vzimljena vrtnina.

Zemljo, neodeto s snegom in zmrzlo, prekopljemo z rovačo ter jo pustimo v kepah. Ko se spomladi otaja, postane sipka, lažja za obdelovanje in rodovitnejša.

Preskušamo tudi kalivost pridelanega ali kupljenega semena. Če znaša kalivost 50 odstotkov, je še uporabno. Napravimo si načrt za setve glede na kolobarjenje in gnojenje.

Če ni snega, uspešno lovimo voluharje in miši s pastmi ali pa jih uničujemo s strupi. Ljubitelji sejejo vrtno krešo v zabojčke, ki jih postavijo na okno v toplem prostoru. Vsaka druga setev je v tem mesecu izključena.

Vrtnarsko orodje pregledamo; kar je pokvarjenega, popravimo ali dokupimo.

Sadjarstvo

Zatiranje sadnih zajedalcev je pozimi najbolj uspešno, ker je drevje golo in škodljivce lahko najdemo. V zimskem času sme-

žimo s presenečenjem ali preplahom pred zapreko ali nevarnostjo. Tej sekundi strahu šele sledi doba dojemanja nepričakovane zapreke ali nevarnosti in tej sledi šele reakcijska doba. Šele v tej pritiski šofer na zavore. To zadnjo fazo zaviranja imenujemo zaviralno dobo.

Vsota sekunde strahu, dobe dojemanja in reakcijske dobe, torej vsega časa do zaviralne dobe, je pri vsakem šoferju drugačna. Žal je pogosto odvisna tudi od količine zaužitega alkohola. Zelo izvežbani vozači lahko ob dobrih zavorah skrajšajo sekundo strahu na polovico; nepazljivost, slab vid in alkohol pa morejo povečati sekundo strahu tudi na dvojno mero. Prav tako vplivata na sekundo strahu razpoloženje in pazljivost vozača.

(Dalje)

in 2 kosa hrbtišča z ledvično pečenko. Lahko pa tudi izločimo iz hrbtišča meso, tako imenovano ribo, in izsekamo celo hrbtišče, ki ga skuhamo v juhi. Ostale dele razdelimo tako kot prej, ribe zavijemo v pečico ali jih razsolimo.

Meso, na katerem pustimo slanino, je posebno sočno, ker ga mast varuje pred sušenjem. Ščetin očiščeni glavi izkrožimo oči, odrežemo spodnjo čeljust, izrežemo jezik in temeljito očistimo ušesa. Možgane damo za kratko dobo v mrzlo vodo, da izluži kri.

Glavo porabimo svežo ali prekajeno. Kuhana sveža je dobra s kislim zeljem ali repo oziroma z jabolčnim hrenom, za tlačenko, krvave oziroma jetrne klobase ali mavželjne. Noge skuhamo za žolco ali porabimo za kislno juho.

Ruski les na zapadnih tržiščih

Ponudba lesa iz Sovjetske zveze je prileta močno vplivati na tržni razvoj. Ponujajo ga na vseh zapadnih tržiščih razen na Nizozemskem. Pri tem pa je tudi pomembno, da so bile cene sovjetskega lesa mnogo nižje, kot so na splošno pričakovali. Posledice ruskih ponudb lesa so postale posebno občutne zavoljo tega, ker je spričo teh upadel celoten volumen švedskih izvozov.

Porast kupcij je bilo opaziti šele potem, ko so izčrpali ponudbe ruskega lesa. Za Avstrijo pride v poštev predvsem učinek sovjetskih ponudb rezanega lesa na zapadnomemskem trgu. Kakšen je ta učinek, bomo verjetno izvedeli že v prihodnjih dneh.

stvo za splošno pokončavanje sadnih škodljivcev.

Sami pa nikdar ne zmoremo teh brezštevilnih sovražnikov. Zato nam je Bog dal izvrstne pomagače – ptice pevke. Zanje so pozimi hudi časi. Na pomoč jim s primerno krmo in zavetjem!

Ob lepih dneh proti koncu meseca pričnimo z obrezovanjem mladega visokodebelnega in vsega pritrilnega drevja. Predvsem se lotimo grmičevja (ribeza in kosmulje), ker najprej ozeleni. Potem pride na vrsto koščičasto sadno drevje in nazadnje pečasto.

Koncem januarja je najboljši čas za rezanje cepičev. Vsi izkušeni sadjarji sodijo, da rodovitno sadno drevje dobimo le tedaj, ako jemljemo cepiče z rodečega, nekoliko odraslega sadnega drevja.

Cepilna smola je važen pripomoček vsakemu sadjarju. Ko napravljamo drva, nabirajmo smrekovo smolo in jo ob priliki skuhajmo.

Zmrznjenje

Res je, da nimamo še hudega mraza, vendar ni dobro hvaliti dneva pred nočjo. V hudi zimi pogosto zmrznejo uhlji, nos, prsti in rokah in nogah, na nogah zlasti, če imamo pretesno obuvalo. Mraz sicer deluje počasneje od hude vročine, zato pa je toliko nevarnejši, ker posledice spoznamo šele takrat, ko je prepozno. Poudariti še moramo, da se mraza laže varujemo in laže preprečimo njegove škodljive posledice kot pa posledice hude vročine.

Prav tako kakor pri opeklinah imamo tudi pri zmrznjenju tri stopnje.

Prva stopnja zmrznjenja je, kadar zmrznjeno mesto močno boli in postane popolnoma blede. Bolečina polagoma izgineva, zmrznjeno mesto pa postane trdo. Ker ozeblina ne boli več, se človek čisto ne zaveda nevarnosti. Šele na toplem začne zmrznina zopet boleti, postane vroča, rdeča in oteče.

Pri drugi stopnji zmrznjenja se pojavijo na zmrznjenem telesu mehurji, napolnjeni s krvavo tekočino.

Pri tretji stopnji zmrznjenja odmrje tkivo v globino, zmrznjeno mesto postane trdo in neobčutljivo. Ko se telo ogreje, nastanejo silne bolečine. Na meji med zdravim in zmrznjenim delom se napravijo krvavi mehurji. Zmrznjeno mesto čez par dni počrni in odpade.

Včasih zmrzne celo telo. To se pripeti najčesteje pijancu ali zelo utrujenemu človeku, ki se hoče v snegu spočiti, pa ga utrujenost premaga in zaspi. Zmrznjen človek je nezavesten, trd in mrzel.

Včasih so zmrznino drgnili s snegom in nato postopoma ogrevali. Sedaj pa priporočajo kopanje v mlačni vodi in nato v vedno toplejši vodi.

Ker so zmrznjeni udi zelo krhki, moramo pri prenašanju zelo paziti, da jih ne zlomimo. Ko nezvestnega ponesrečenca ogrejemo, ga začnemo oživljati z umetnim dihanjem. Zmrznjene dele zdravimo enako kakor opečene. Pri težjih zmrzlinah mora dobiti nesrečenec injekcijo proti tetanusu, da se prepreči morebitni mrtvični krč (Starrkrampf). Ne smemo pa prehitro obupati, ko skušamo oživiti ponesrečenca, če se takoj ne zbudi v življenje. Treba je vztrajno poskušati in včasih celo po več ur izvajati umetno dihanje.

Francoskemu kmetijstvu se slabo obeta

Na nekem zborovanju francoske kmečke zveze so pred kratkim tožili nad trenutnim položajem kmetijstva v Franciji in nad gospodarsko politiko vlade.

Krivo vedno občutnejšemu poslabšanju pogojev za francosko kmetijstvo je le v majhni meri pripisati suši preteklega poletja. Najbolj je temu kriv razvoj cen. Utrditvi življenjskih stroškov v breme proizvodnim cenam stojijo nasproti kar naprej naraščajoči proizvodni stroški. Francoskemu kmetijstvu se zato obetajo slabi časi.

Januar v pogovorih

Če prosinca ni snega, ga mali traven da. Če prosinca mokrilo, bo grozljive slabo storilo.

Prosinec mili – Bog se usmili! Če prosinca grmi, slabo vreme sledi. Prosinec mrzel, da poka, bo sadje jeseni in moka.

Dragi prijatelj

Tak si zadnje čase, dragi fant, da Te ni več spoznati! Nekaj posebnega se godi s Teboj! — Vse vre in kipi v Tebi, podobno si sladkemu moštu, ki mora prekipeti, da bo iz njega dobro vino. — Ampak kaj, ko tega drugi nočejo umeti! Kar čez noč si zrastle in sedaj se smeji Tvoji neokretnosti.

Noge so predolge, roke kar zvoné ob hlačnicah, glava se prav nedomače počuti na podaljšanem vratu: saj je res smešno! Ti si pa vendar ves nesrečen! Najrajši bi sledil novemu, sladkemu hrepenenju, ki se je toplo vzbudilo v srcu in mikavno vabi v daljine, tuje kraje. —

Kaj je, kaj bo?

Na razvalu dveh dob si! Iz polsanjavega otroka, ki je do sedaj živel v Tebi, se razvija mož. Otrok se bori z možem. Kakšen bo izid? Otrok bo premagan in mož bo zavzel njegovo mesto.

Prva znamenja so že tu. V Tvoj gladki, dobrodušni obraz se že rišejo prve moške poteze. Glas se je znižal in, če Te nihče ne vidi, stopiš pred ogledalo in skušaš s konci prstov ujeti prvi mah, ki sramežljivo poganja pod nosom. —

Kakor zunanost se spreminja tudi Tvoja notranjost: srce in pljuča, možgani in vse živčevje se kropi in dozoreva. Razvija se tudi Tvoja duševnost. Toda kot imenitnejši del človeka zori počasneje, zato skoraj ne more dohajati bujnega razmaha, v katerem je vse telo. Na Tvojem vedenju se takoj opazi, da je v moškem telesu še na pol otroška duša.

Sploh si pa zelo nestalen, muhast in svojeglav. Priznaj, da Te ni več volja ubogati! Ti hočeš že sam nekaj pomeniti. Kakor pomladansko vreme si: sedaj židane volje in razposajen, da bi kar na hruško splezal, pa takoj nato do smrti žalosten in pobit.

Res, to je pomlad in zato nadvse važen in dragocen čas; od nje je odvisno poletje in jesenska žetev. Če se skvari pomlad, bo jesen brez sadu in žalostna...

Za vse te pojave veš in jih le preživo občutiš na sebi. Zato Te bo bolj zanimalo, od kod te velikanske spremembe v Tebi. Pokažem Ti naravni vzrok in Te hkrati opozorim, zakaj je vsa nadaljnja Tvoja usoda odvisna od tega, če boš v teh prehodnih letih gospodar svojega telesa in svojih čustev.

Rekel sem že, da sedaj zoriš v moža. Ti boš pa odgovoril, da je revno stanje, v katerem si, temu malo podobno. V možu si predstavljamo nekaj krepkega in ustaljenega, torej ravno nasprotno od nestalne vihravosti, ki jo občutiš v svojih udih. Ali more to mladostno kipenje doprinesti kaj k moškemu žarenju? Ali je sploh potrebno?

Da, prav to sem Ti hotel povedati. Tisti ne bo nikoli pravi mož, ki čaka, da mu bo moškost kar sama po sebi naenkrat — z brki vred — padla izpod neba, kakor pravi neki mladinski pisatelj. Saj veš, da so moške na svetu z dolgimi bradami in nizkim basom, pa so kljub temu velike šleve, brčkone prav zato, ker v teh letih, ko si Ti sedaj, niso mislili na to, da se moška značajnost izklesuje v boju, nikakor pa ne dozori sama v popustljivosti in čakanju. —

Dobo, v kateri si, bi pravilneje moral nazivati čas spolnega dozorevanja. Saj veš, kaj s tem mislim. V Tvojem telesu se sedaj razvijajo sile, ki Te usposobijo, da boš nekoč tudi Ti mogel posredovati življenje drugim. Ta razvoj je tako silen in tako močno vpliva na celotno razpoloženje, da Ti moram o njem nekaj več spregovoriti. Poučen si, da je Bog Adama in Evo tako ustvaril, da sta bila popolna gospodarja nad nižjo naravo. Sicer jima ta odlika po naravi ni šla, ampak iz dobrote je Bog postavil človeka v tak višji red. Če bi ostal dober, bi enako stanje zaslužil tudi za nas. Ker pa je Adam grešil, je bil vržen iz raja, pravkar omenjena prednost — popolno gospodarstvo nad nižjimi nagoni — mu je bila odvzeta in postal je tako revež, kot smo mi sedaj. Nikjer pa ni izvirni greh zapustil tako poraznih posledic kakor ravno v odnosih spolnosti. —

Znano Ti je, da imajo tudi živali spolni nagon, ki pa je z naravnim zakonom omejen na določene čase in meje. V človeku je pa ta nagon od takih mejj oproščen, vladati ga mora pamet in svobodna človeška volja.

Ta najmočnejši nagon v človeku pa nikakor ni ubogljiv in voljan se pokoravati,

Selani v Svečah

Mrzel, a sončen zimski dan je bil v nedeljo, 10. januarja. Selani pa so vjeni snega in mraza. Odpravili so se na pot po Rožu in popoldne gostovali v Ločah pri Pušniku. Zvečer pa so razveselili s svojim prihodom Svečane. Res so nas razveselili. Bali smo se že, da jih ne bo. Malo pred sedmo pa so se le pojavili pred Adamovo hišo, v dvorani pa so že čakali gledalci. Zaradi blokiranosti ceste prej niso mogli v Loče in tako je nastala majhna zamuda.

Po pozdravu prof. dr. Inzka je preč. g. kaplan Matko obrazložil na kratko pomen prve igre: Kjer ljubezen, tam Bog in podal še nekaj pripomb k drugemu delu, ki je imel naslov Slovenski božič. Ko se je pred napolnjeno dvorano dvigal zastor, je bil naš oder čisto spremenjen. Selani so vse imeli seboj. Čuli smo prej kladiva, zbijanje in skakanje, videli mežikanje luči. Kmalu smo imeli odgovor pred seboj: Sobica čevljarja Martina je bila z reflektorji zmeraj drugače osvetljena. Pozorno smo sledili dejanju in govorjenju na odru. V srce nam je segala revščina, še bolj pa obup mojstra, ki si je že hotel vzeti življenje. Zgubil je bil ženo in še nadvse ljubelega sinka Mitjo. Spraševal se je, čemu še živi in za koga dela. Odgovor na to mu je dal romar jeruzalemski, ki je poudarjal, da je človek suženj imetja, ko vse zapusti; pa je on gospodar nad vsem. Povedal mu je, da bo v Sv. pismu našel odgovor na svoja vprašanja, in mu je to sveto knjigo tudi izročil.

Martin Aufejevič je bral Sv. pismo in o vsem tem razmišljal, da še spati ni mogel. Slišal je ponoči glas: Martin, danes pridem k tebi. Martin je pogrnil mizo, pripravil samovar za čaj in čakal na Gospoda. Ve-

nomer je gledal k vratom. Pa je bil zunaj samo zmražen pometaj šefanič. Poklical ga je noter in ga pogostil s čajem. Potem je prišla v sobo slabo oblečena žena z malim detetom. Dal ji je jesti, ji povaroval dete, mu dal toplo suknjico in ju še povabil v svoj dom. Pomiril je ježno ženo, kateri je neki pobič ukradel jabolko in ji rekel, da je baba in da laže... Gospoda pa vse do večera ni bilo. Ponoči pa je spet isti glas dejal, da je v teh gostih bil Kristusa sam. Čevljar Martin Aufejevič pa je bil potolažen.

V drugem delu pa smo prisluhnili stari slovenskim ljudskim melodijam, ki jih je oblikovno pripravil Niko Kuret, glasbeno pa povezal v lepo enoto Matija Tomc. Bilo je prelepo, da bi mogli vse popisati: Igra in petje Jožefa in Marije, sodelovanje zbora, prihod pastirjev! Dopolnjevala je vse še luč, primerne obleke in pa sočutenje gledalcev. Posebno Jožef je tako znal zapeti, da smo poslušali z ušesi in očmi. Polni lepih vtisov smo se vračali domov.

Tokrat je bilo v Svečah med gledalci mnogo gostov od drugod. Celo z Žihpolja, Št. Jakoba, Lipe, Št. Janža so prišli na to prireditel. V prvi vrsti so sedeli celo naš gospod dekan, prečastiti gospod Kristo Košir, preč. g. Česen, preč. g. župnik Škorjanc. Med svojo mladino pa je bil šentjanski preč. g. župnik Vošnjak in šentjakovski gospod kaplan Cergoj. Povedati moramo še, da je nastopilo na odru nad 30 oseb in da so bili vsi pevci v rožanskih narodnih nošah. Režiserju, gospodu kaplanu Matku, in pevovodju, gospodu profesorju Silvu Miheliču vse priznanje! Pevci in igralci pa za svojo požrtvovalnost in vztrajnost zaslužijo vso pohvalo. Hvaležno občinstvo pa naj bo njihovo najlepše zadoščenje.

SEBIČNI VELIKAN

Vsako popoldne, ko so se otroci vračali iz šole, so po navadi zavili na velikanov vrt, da bi se tam igrali.

To je bil velik in prijazen vrt, pokrit z mehko zeleno travo. Po travi so bile tu in tam posejane rože kakor zvezde. Tam je raslo dvanajst breskev, ki so vsako pomlad zacvetele v nežnih, rožnatih in srebrnih cvetovih, v jeseni pa so bogato obrodile. Po drevju so posedale ptice in tako sladko prepevale, da so otroci večkrat obstali sredi igre in jih poslušali.

»Kako srečni smo tukaj!« so vzklikali drug drugemu.

Nekoga dne pa se je velikan vrnil domov. Obiskal je bil svojega prijatelja, velikana ljudožrca iz sosednje dežele, in ostal pri njem sedem let. Ko je sedem let minilo in ko je že povedal vse, kar je imel povedati, zakaj povedati ni imel kaj prida, se je odločil, da se vrne v svoj lastni grad. In ko je prišel domov, je zagledal otroke, ki so se igrali na vrtu.

nasprotno, upira se gospostvu razuma in skuša sam nemoteno zagospodovati v človeku. To je posledica greha prvih staršev: upor nižje narave proti višji, duhovni. — Ves je zapeljiv. Že ko se prvič pojavi, vpliva vabeče na razum, hoteč ga pridobiti zase. Kar naprej draži, vabi in naganja pamet, da bi odnehala. In če ga stokrat odpodiš, vedno znova se vrača z nezmanjšano silo. V svojo mamečo vabo potegne domišljijo, čute in duševnost, samo da bi prisilil človeka k predaji. —

In fant, če ne boš pazil in se iz vsega početka ne upreš tej požljivosti, bo gospostvo nad Teboj s strašno tiranijo. Nagon bo postajal jačji in jačji, vedno brezobzirneje bo zahteval, da se mu ustreže. To je slepa sila, ki, če ni ukročena, zgrabi svojo žrtev kakor vrtinec in jo požre. Nič ne povpraša, ali je to, kar dela, ostudno, grdo, škodljivo: za to se ne zmeni. Enkrat razvezana divja dalje; nikdar ne reče: dovolj, ampak je kakor ogenj, ki sega dalje in dalje, dokler ni vse upepeljeno. Ne ga-

»Kaj pa počnete tukaj?« je zarjovel z zelo grobim glasom, in otroci so zbežali.

»Moj vrt je moj vrt!« je rekel velikan. »To lahko vsak ve in zato ne bom dovolil nikomur, razen sebi, da bi se igral v njem!«

In obzidal je vrt z visokim zidom in pribil nanj desko z napisom:

KDOR BO PREPLEZAL
TA ZID, BO KAZNOVAN

Ta velikan je bil res zelo sebičen.

Otroci zdaj niso imeli nobenega prostora, kjer bi se lahko igrali. Skušali so se igrati na cesti, toda cesta je bila zelo prašna in posuta s trdim kamenjem, pa jim zato ni bila všeč. Po šoli so krožili okrog obzidja in se pogovarjali o vrtu, ki se je skrival za njim.

Potem je prišla pomlad in po vsej deželi je bilo polno drobnega cvetja in drobnih ptic. Samo v vrtu sebičnega velikana je bila še zmeraj zima. Ptice niso marale prepevati v njem, ker tam ni bilo otrok, in drevje je pozabilo pognati brstje in

ne je strto in uničeno življenje, ne pogase je solze keša in obupa, še tedaj ne spusti svoje žrtve, ko jo je pritirala na rob groba. Že mnogo prej pa je vzel človeku vsak smisel za kaj višjega, luč vere ugasne in iztisne iz duše, zvezde upanja zastre in v temi obupa žene svojo žrtev v večno pogubo. —

To je pot in konec človeka, ki se z razumom in voljo ne upre pravočasno tej pogubni strasti.

Kakor se nevihta javlja z daljnim bobnenjem, v sunkih vijavine in svedrastih vrtincih, tako se v teh letih napoveduje tudi v Tebi spolni nagon. To, da Te navdaja z nemirom in napeljuje v najraznovrstnejše nespameti, naj Ti bo ravno znamenje, da ni zanesljiv vodnik, ampak razposajenec, katerega je treba šele vzgajati. In v letih, kakor si sedaj, ga je najlažje ukrotiti in podrediti volji in razumu. Pri prvih pojavih se mu je treba z močno voljo upreti. Ne mislim Te varati: Boj ni la-

cvetje. Nekoga dne je lep cvet pokukal iz tal, toda ko je zagledal desko z napisom, so se mu otroci tako zasmilili, da se je po- tegnil nazaj v zemljo in se znova pogreznil v spanje. Edina dva, ki sta bila zadovoljna, sta bila sneg in zmrzal.

»Pomlad je pozabila na ta vrt,« sta rekla, »zato bova lahko živela tukaj vse leto.«

Sneg je pokril travo s svojim debelim belim plaščem, zmrzal pa je s srebrnim ivjem preplekala drevje. Nato sta povabila v goste severno burjo in ta je prišla. Do ušes je bila zavita v kožuho in je ves dan rjavela po vrtu in odpihavala dimnike s streh.

»To je pa res prijeten kotiček,« je rekla. »Še točo moramo povabiti na obisk.«

In toča je prišla. Vsak dan je tri ure klestila in ropotala po grajski strehi, dokler ni pobila skoraj vseh strešnikov, potem pa je drvela sem in tja po vrtu, kolikor naglo je le mogla. Oblečena je bila v sivo obleko in njena sapa je bila ledena.

»Prav res ne razumem, zakaj se letos pomlad tako obira,« je rekel sebični velikan, ko je sedel pri oknu in gledal po svojem zamrzlem vrtu. »Upam, da se bo vreme obrnilo.«

Toda pomlad sploh ni prišla in niti ne poletje. Jesen je nasula zlatega sadja v sleherni vrt, v velikanov vrt pa ni spustila niti obirka.

»Preveč je sebičen,« je rekla.

In tako je bila v vrtu zmeraj zima in severna burja, toča, mraz in sneg so plesali okrog drevja.

(Konec prihodnjič)

O. S.:

Kralju večne slave

(Ob spominu Njegovega rojstva)

Pred davnim časom je živel mogočen kralj. Hodil je z vojsko v tuje dežele, požigal je vasi in mesta in odvajal prebivalce v sužnost. Svoja dela je dal vklesati v kamen in, ko je čutil, da se mu bliža konec, si je dal zgraditi iz velikanskih kamnov grobno palačo in svoje truplo je ukazal položiti v dragoceno mazilo, da bi mu smrt ne mogla do živga.

Toda njegovo ime ni živo med nami, naše obličje se ne razjasni in naša srca ne utripljejo, ko slišimo o njem. In prišel bo dan, ko bosta vihar in dež uničila poslednji kamen njegovega spomenika in ko bo pesek puščave zavel čez njegovo sled, kakor bi nikdar ne bil živel.

Pred davnim časom pa je živel tudi neki drugi kralj; ni imel vojakov in ni prelival krvi in ni požigal hiš. Svojega imena ni vklesal v skalo, marveč v srca ljudi. Grešnikom je nudil roko, bolnikom je milo gladil vroče čelo, svetil je z lučjo usmiljenja v bedo revežev in je vztrajal do smrti na križu v odpuščanju in potrpljenju. Tiste, ki so ga najhujše preganjali, je obdaril s svojim najglobljim sočutjem in hrepenel je, da bi jih s svojim zgledom odrešil njihove divjosti.

Ni si sezidal grobne palače kakor stari kralji — in vendar vidite povsod, v velikih mestih kakor v najmanjši vasi, dvigati se proti nebu hišo, posvečeno njegovemu spominu, da, celo visoko nad človeškimi bivališči, blizu večnega snega, pozvanja kapela v spomin na njegovo delo ljubezni — in v sveti noči praznujemo po vsem svetu spomin njegovega rojstva.

hek! Toda kdor zmaga, si je zagotovil srečo in svetlo bodočnost.

Bog je pripustil, da se pojavi spolni nagon že v času, ko še nikakor ne moreš misliti na zakon, v kar ta nagon ravno sili. Božja modrost je v tem in hoče, da se zmladega vadiš v premagovanju, da boš imel v poznejših letih sebe v oblasti.

Zaradi teh pojavov se zato nikar ne razburjaj. Kar se godi v Tebi, je samo po sebi razumljivo in le znak, da doraščaš. Tudi nagon, ki se javlja v Tebi, ni sam na sebi nič slabega, saj ga je Bog položil v človeško naravo. Imej pa vedno pred očmi, da mu pod nobenim pogojem ne smeš ustreči, dokler ne dorasteš v razmere, v katerih Bog to dovoljuje, to je v zakonu. Je pa gotovo nekaj poniževalnega za človeka, da se ravno nižji nagoni s tako silo zaletavajo v višjo naravo.

Končajem! Vzemi z močno roko vajeti v roko in tej najmočnejši strasti pokaži takoj sedaj, ko se še ni razbrzdano razvila, kdo je gospodar v Tvoji hiši.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Karel
Rojček: *Zasigurana stava*

(Nadaljevanje in konec)

Tam je bila, kot običajno, že polna soba pivcev, ki se jim vino v družbi bolj dopade, kot doma. Drobež ga je že nekaj imel, ko je Laznik prestopil prag gostilniške sobe. Naročil je pol litra moškateca, prižgal viržinko (nedeljska poslastica šavinskih kmetov) in prisedel k Drobežu mizi.

»Si s paručem?« je vprašal že malo nasekani Drobež.

»Kaj pa čem še v nedeljah popoldne žival mučiti,« je odvrnil Laznik!

»No vidiš, še žival se muči v tvoj klanec, ti pa praviš, da spelješ moj paruč čez njega!«

»Saj ga tudi, koliko greš staviti?«

»Kakor sem zjutraj rekel, od moje lope pa do tvoje doma in je tvoj z vsem, kar je na njem,« je še bahaško izustil Drobež.

»V kakšnem času,« je na videz bojazljivo vprašal Laznik.

»20 minut je peš od mene do tebe, tebi so pa na razpolago ena ura in pol. Tukaj so priče, in če ti izpodleti, si napravil fu-ro zastoj in vsem 14-tim pričam plačš vino, vsakemu po liter. No, kaj praviš na to, moj ljubi Grega?«

Laznik se je zravnal, obrisal brke, ponosno pogledal po navzočih in z razločnim glasom dejal: »Velja!! Toda, vse priče morajo vožnjo spremljati!«

»No, dobro je, če te ne bo navsezadnje sram, ko boš utrujen odnehati morali!«

»Eden od naju, toda Laznik ne!«

Šli so na dvorišče, kjer je dostojanstveno stal najlepši paruč v okolici. Možje so pogledali na ure, jih naravnali, da so kazale vse enaki čas pol petih.

Tako, sedaj pa sveti križ božji, stari je vrgel suknjič in klobuk na zaenkrat še Drobežev paruč, zavil rahlo rokave se vpregel in potegnil. V usnjatem ozkem predalčku je bil zataknen lepobarvan »kopriovec« (bič), kot bi ga ta priganjal. V 20 minutah so že bili pod klanec, kjer je obstal že nekoliko razgret, se povzpela na blazino in mirno počival, da so drugi tudi v miru pokadili.

»Klenski Laznik, kako jo je hitro primahal pod klanec, in kar nič utrujen,« je rekel eden izmed prič. — »Nikar ga ne hvaj, po ravnam ga vsak lahko vozi, saj je dobro namazan, toda boš videl, kako ga bo zdelala prva polovica klanca, preko druge itak ne pride, pravi Drobež!« je dejal drugi.

»Deset minut sem počival, ne zavoljo vožnje po ravnini, temveč radi klanca, ki je pred menoj in prej smo na vrhu tem bolj!« je spregovoril Laznik.

»Ha, ha, na vrhu boš že, ampak brez paruč!«

»No, Drobež, to boš pa čez pol ure vi-

del,« je skočil s paruča Laznik, pogledal po kamnih, ki jih je malo poprej odstranil, se malo nasmehnil, pomežiknil z levim očesom pričam, ki so se tudi delile v dva tabora, in potegnil. Ni bilo lahko, cesta, bolj rečeno kolovoz, ni bil prav gladek in paruč je metalo sem in tja levo in desno, kakor so bile pač kotanje. Pri vsakem sunku je Drobežu zaigral nasmeh, češ, saj te bo ugnalo preden prideš na pol pota.

Toda Lazniki so bili vredni svojega imena. Njihov rod si je pred stoletji krčil gozdove, ustvarjal »Laze«, da je res v potu svojega obraza jedel težko prisluženi kruh. Tudi sedanji gospodar, vreden svojih prednikov, je bil vztrajen, zavedal se je, da mora to stavo dobiti in vlekel je naprej. Ko je bil že preko pol klanca, je ukazal pričam naj podstavijo kamen pod kolo, da si oddahne.

»Tega se nismo zmenili, da ti bomo podkladali, saj imaš zavoro,« je siknil Drobež.

»No dobro, če mi ta čas malo zdrkne nazaj, ko bom zaviral in obratno, zmaga bo moja, to sem prepričan!«

»Nič ne čakaj prezgodaj, druga polovica je hujša,« je zasikal Drobež.

»Kakšna je druga polovica, veš ti figo, sicer pa ni važno kakšen je klanec, važno je, da stoji tvoj paruč ob šestih v moji lop,« je vsekali nazaj Laznik in znova potegnil, da so mu mišice izstopile po nogah in vratu.

»Poglej ga, Drobež, kako se drži, kot Dolski Jože, ki jeclja in rabi pet minut, da izgovori besedo, štru-u-u-u-u-kelj,« se je vtaknil vmes priča Klavdrov Jokl, ki je bil denarno malo v žlahti z Drobežem. Hvaležno ga je pogledal Drobež in Jokl ga je razumel, da bo še počakal za denar, ki ga ima na dolgu pri njem.

»Ti Drobež, še kakšnih 50 metrov, in paruč ni več tvoj,« mu je posodil Travnar, ki itak ni mogel oblastnega Drobeža.

»Ti Travnar, skoči na »poka« (kozla) in mu pritisni eno s kopriovcem, da bo malo ritnil,« je zopet izbegnil jezik Jokl.

»Le glej, da tebe ne bomo po tvojih umazanih čeljustih, da še ritniti ne boš mogel,« je odsekal Travnar.

Lazniku je zopet zaigral v levem kotu ustnic smehljaj, da je z podvojeno močjo rezal zadnjih 10 metrov klanca, ozrl se je nazaj na medeno okovje, ki se je lesketalo v zahajajočem soncu tam za sv. Joštom. Kopriovec je mahal z svojim spletnim jermenom, kakor bi hotel reči, sedaj me boš pa ti vihtel v svojih rokah. Še dva, še en meter, in bil je na vrhu.

Laznik se je globoko oddahnil in počl. Drobež pa ves zelen od jeze: »Mislim, da boš prej okrog padel, predno prideš do svoje lope!«

»Nič se ne boj zame, Drobež!« je odvrnil Laznik, »jaz imam še čas za počitek, ura je četrta na šest, in jaz sem na vrhu, in če teh sto metrov ne prevozim s tako lepim in namazanim paručem, potem seveda plačam vino. Ti dobiš paruč nazaj, in jaz ti šenkam še svojega, da ga boš imel za delavnik.«

Še enkrat je prijel za ovoje, in skoro v diru pognal vozilo v lopo, ob smehu prič in zraven došlih radovednežev.

Drobež je s svojim Joklno izginil.

»Lojzka,« je zaklical svoji hčerki Laznik, »prinesi iz petnajstvedskega soda, da zalijemo stavo, ki se je končala meni v prid! Vidiš, s temle se bomo v nedeljo peljali k maši!«

»Jezus, ata, saj naša prama ne bo znala voziti ta paruč,« je zajecjala hčerka.

»Nič se ne boj, s Tončem greva v sredo v Zalec, pa kupiva še enega mladega zraven, mi vsaj za oranje ne bo treba najemati, pred zimo pa prama prodam. Tako ljubi moji spremljevalci, sedaj pa k Cenu, da spijemo vino, ki bi ga jaz moral plačati v služaju izgube. Drobež je itak že odšel z Joklno vred, ta dva nočjo ne bosta pila, sicer se jima še zaleti, da ne prideta do sape.«

Teh dveh res ni bilo, pač pa je bilo drugih radovednežev polna soba, ki so čistili 60-letni grči.

Ko je Tonče prišel od vasovanja domov je zavil v šupo, da se prepriča, če je res, kar je v vasi že vse govorilo. Da, tukaj je stal

Zdrava pamet in učenost (Indijska pripovedka)

V nekem kraju so prebivali štirje bramanski sinovi, ki so sklenili med seboj trdno prijateljstvo. Trije od njih so študirali in bili podkovani tako rekoč v vseh vedah, niso pa imeli nič zdrave pameti. Eden pa se ni nič učil, a imel je zdravo pamet. Nekeč so se sešli ter se posvetovali:

»Kaj pomaga znanje, če človek ne gre v tujino in si ne pridobi naklonjenosti knezov in s tem premoženja? Zategadelj pojdim v tujino!«

Storili so tako. Ko so nekaj časa potovali, je rekel najstarejši med njimi:

»Eden med nami, četrti, se ni nič učil in je samo pameten. Kralji pa ne dajejo darov za golo pamet brez učenosti. Zato mu ne bomo dali deleža na tem, kar si bomo pridobili. Naj se torej vrne in gre domov!«

Drugi je rekel:

»Hej, ti pametni, ničesar se nisi naučil, zato pojdi domov!«

Nato je dejal tretji:

»Takole ravnati se ne spodobi. Od mladih nog smo se skupaj igrali, zato ga pustite, naj gre z nami. Vreden je, da dobi svoj delež od bogastva, ki si ga bomo pridobili!«

In nadaljevali so svojo pot; v nekem

Drobežev paruč in se zajčkal (bleščal) v luninem svetu. Fant se je zavihtel nanj in obsedel na mehki blazini, pritisnil obe dlani na lici, in ugotovil, da njegov ata ni kar tako, ko ga je dopoldne imel za malo prismuknjene. Ne, ne, oče je že vedel. Predno se spusti v kupčijo ali stavo, je treba premisliti. Ta preizkušnja je bila potrebna in vsi predsodki, da očetovi možgani niso v redu so izginili. Izginila pa ni misel na očarljivo dekle; ako Bog da, jo bo pripeljal drugi predpust na svoj dom. V teh blaženih mislih je Tonče zaspal, in ko je stari Laznik dobre volje o polnoči prišel domov, je seveda pogledal v šupo in našel tam spečega sina, ob njem ga zvestega varuha »taksina«. No, za ta pogled bi on še enkrat prevozil klanec. Pustim ga, Bog ve kaj sanja. Lahko noč mu je lahko voščil in izginil v hišo. »Taks!« mu je pomahal z repom in se vlegel k svojemu bodočemu gospodarju, ki je snival na novem paruču.

Ponosno se je naslednjo nedeljo peljal Laznik z svojo hčerko v cerkev. Drobež pa s svojo boljšo polovico peš v sosednjem faro, tri nedelje, dokler si ni kupil novega voza. Ostrih besed ni več posojeval in izogibal se je Laznika, da mu jo nazadnje še drugače zagode.

Oba že sedaj počivata na pokopališču nekega šavinskega trga, med staro in novo cesto. Njih potomci pa se še danes vozijo, ne več s konji in paruči, ampak z motorji.

JULES VERNE:

109

Potovanje na *Luna**)Osemnajsto poglavje
Težka vprašanja

Izstrelek je medtem preletel gorski predel Tycha. Barbicane in njegova prijatelja so zelo pazljivo ogledovali tiste čudne svetle proge, ki se širijo s tega svetlega ognjenika na vse strani proti obzorju.

Kaj neki je ta svetli sij? Kateri geološki pojav povzroča te bleščeče žarke? Taka vprašanja so mučila Barbicane.

Pred njegovimi očmi so se namreč v vseh smereh raztezale svetle brazde, v sredini uklenjene in na koncih nekoliko dvignjene, nekatere široke do 20, druge celo do 50 kilometrov. Od gore Tycho so šle te svetle proge ponekod celo do 1200 kilometrov daleč in videti je bilo, ko da na vzhodu, severovzhodu in severu pokriva jo polovico južne poloble. Ena izmed takih prog se je raztezala do ognjenika Neander na 40. poldnevniku. Druga, zaokrožena, je sekala Nektarsko morje in se lomila ob gorovju Pirenejev. Merila je 1600 kilometrov. Druge so na zahodu ko svetle mreže pokrivala Morje Oblakov in Morje Vlage.

Od kod so izvirali ti svetilpasovi, ki so se širili preko ravnin in vzpetin ne glede

na njihovo višino? Vsi so prihajali iz skupnega središča, iz vulkanskega žrela Tycha. Kar vreli so iz njega. Herschell je njihovo svetlobo pripisoval nekdanjim izmečkom lave, toda njegovo mnenje ni obveljalo. Drugi zvezdoslovci so videli v teh skrivnostnih progah nekakšne morene, neke vrste nanesenih kamnov, ki jih je ob nastajanju gorskega sestava Tycha vrglo na dan.

— Pa zakaj ne? je vprašal Nicholl Barbicane, ki je ta različna mnenja razlagal, pa se z nobenim ni strinjal.

— Ker ni mogoče pojasniti, od kod take pravilne svetle lise in od kod potrebne sile, ki bi na takšno daljavo metale vulkanske snov.

— E, bogme, je rekel Michel Ardan, zdi se mi povsem preprosto in lahko pojasniti, od kod te proge.

— Res? se je začudil Barbicane.

— Zares, je povzel Michel. Po mojem mnenju se je nekaj razletelo, kakor se razleti steklena šipa, če vržeš vanjo kroglo ali kamen!

— Prav! je smeje odvrnil Barbicane. Toda katera roka bi lahko vrgla tako velik kamen, da bi povzročil tak strašen udarec?

— Zato ni treba nobene roke, je brez zadrege odgovoril Michel, kar se pa tiče kamna, si mislimo, da je bil komet.

— O, komet, je poskočil Barbicane, ko

mete pa sploh preveč zlorablja! Vrli Michel, ne razlagaš slabo, vendar pa je komet nepotreben. Udarec, ki je povzročil tako razdejanje, je najbrž prišel iz lunine notranjosti. Že samo močno krčenje lunine skorje, ki je bilo posledica njenega ohlajanja, je povzročilo ta velikanski razpad.

— Pa naj bo krčenje — nekakšen lunin krč menda, je odvrnil Michel Ardan.

— Sicer pa, je pripomnil Barbicane, tako je menil že angleški učenjak Nasmyth in njegovo mnenje, mislim, zadosti pojasnjuje ta pojav.

— Ta Nasmyth očitno ni bil neumen! je odvrnil Michel.

Potniki so dolgo gledali gorske lepote Tycha in v njih uživali. Nikakor se niso mogli naveličati tega prizora. Njihov izstrelek, ki sta ga s svojimi svetlobnimi žarki obsevala sonce in luna, se je svetil ko žareča krogla. Iz močnega mraza so naglo zašli v občutno vročino. Tako jih je narava sama pripravljala na to, da postanejo lunini prebivalci.

Da postanejo lunini prebivalci! Ob tej misli so se znova vrnili k vprašanju, ali je življenje na luni! Ali so po tem, kar so videli, že lahko odgovorili na to vprašanje? Ali so že lahko sklepali, da je ali da ga ni? Michel Ardan je pozval prijatelja, naj povesta vsk svoje mnenje. Odločno ju je vprašal, če mislita, da so na luni živali in ljudje.

— Menim, da lahko odgovorimo na to

vprašanje, je rekel Barbicane, vendar pa mislim, da ga ne smemo tako postavljati. Predlagam, da vprašanje postavimo drugače.

— Postavi ga ti, je rekel Michel.

— Glejta, kako, je nadaljeval Barbicane. Vprašanje je dvojno in zahteva dvojno rešitev. Ali je na luni možno življenje? Ali je na luni sploh bilo kdaj življenje?

— Prav, je rekel Nicholl. Pa najprej pogledajmo, ali je na luni možno življenje.

— Da povem po pravici, o tem ničesar ne vem, je segel v besedo Michel.

— Jaz pa pravim, je nadaljeval Barbicane, da ga ni. Na takšni luni, kakršna je zdaj, z nesporno zelo nizkim ozračjem, z večidel izsušenimi morji, z nezadostno množino vode, z bornim rastlinstvom, kjer se hitro menjavata vročina in mraz in trajajo noči in dnevi po 354 ur, sem prepričan, da življenje ne more biti. Mislim, da se na njej ne more razvijati živalski svet, ker luna nima zadosti možnosti, da bi zadovoljila življenjske potrebe tako, kakor mi razumemo življenje.

— Strinjam se, je odvrnil Nicholl. Morja pa na luni lahko živijo bitja, ki so drugače ustvarjena kot mi.

— Na to vprašanje je težje odgovoriti, je rekel Barbicane. Vendar bom poskusil — prej pa bom vprašal Nicholla, če misli, da je gibanje za kakršno koli živo bitje najbolj značilno in nujno.

(Dalje prihodnjič)

Koroški deželni zbor razpuščen - volitve 6. marca

Na seji koroškega deželnega zbora minuli četrtek je bil z glasovi socialistov in edinega komunista sprejet sklep o predčasni razpustitvi deželnega zbora. Takoj nato je bila seja deželne vlade in določen termin za nove volitve, ki bodo dne 6. marca.

Socialistično-komunistična večina je pri tem sklepu imela pred očmi prednosti

kratke volilne dobe, kajti volilci teh dveh strank žive povečini v mestih in industrijskih naseljih ter so strumno organizirani. Pa tudi volilni lokali so blizu. Zgodnji termin 6. marca, ko v gorskih krajih zima še ni končala, pa prinaša znatne neprijetnosti podeželskim volilcem, ki bodo morali opraviti dolgo, ponekod celo zaledenelo pot do volišča.

Volilna borba se je praktično že začela.

Po sporočilu Zveze slovenskih absolventov visokih, srednjih in višjih strokovnih šol naznanjamo, da bo

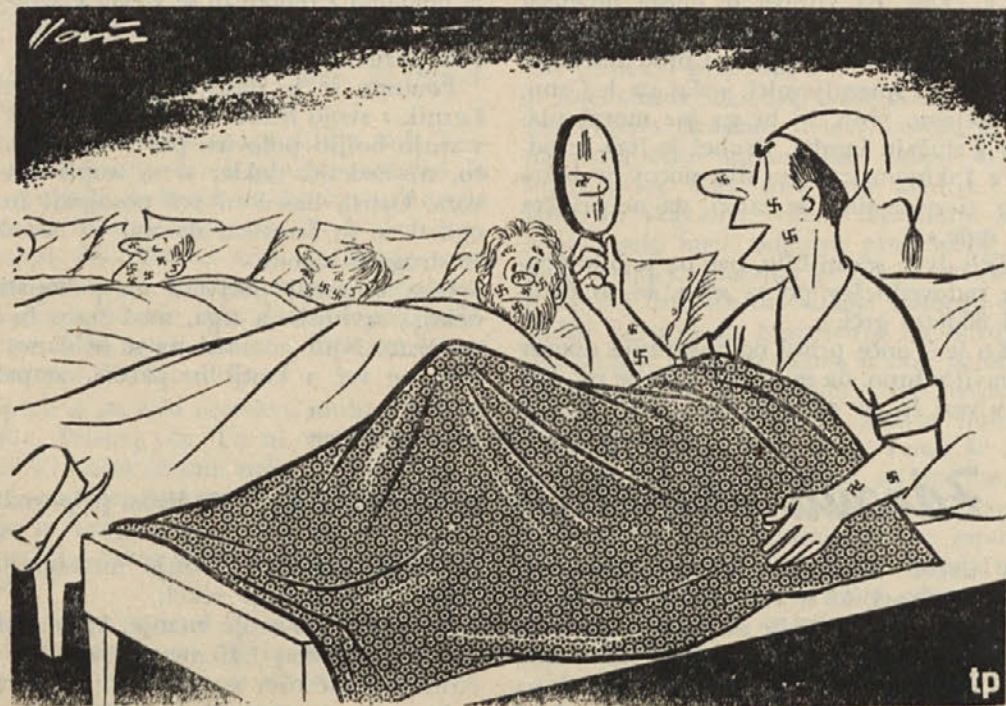
Slovenski ples

v soboto, dne 23. januarja v prostorih Delavske zbornice v Celovcu. Začetek ob 20. uri.

Igrata: Ljubljanski jazz-orkester in Avenikov kvintet.

Pojejo: Marijana Deržaj, Beti Jurkovič, Danica Filipčič in France Koren.

Vstopnina je 15.— šilingov v predprodaji, zvečer pri blagajni pa 20.— šilingov.

Trdovratne kronične ošpice nemškega Michla: po 15. letih še trajajo...

Unjigov Pe'r gre po svetu

(Nadaljevanje s 4. strani)

»Čujte matie, sm reku, »a kej more štu grta za hišami keh na Koml? Mom bol burne punče, po visi je pa gvišnu druž taka cekla, k' pa časi je bova, da je pr stoglejeh ntr tjakva.«

»O ja, ži vhu graš štu grta pruoti Tonču, pa mimo štavdekarjove štave. Boš ži našuv, je ja stzda. Grta pu visi pa tuj vhu graš, še v štumfeh, či očes, zdaj tiste cekle ni venč.« »Bajža, bajža, sm reku, tiste večne cekle, k včasi najtastarejši Čirkolani nisu pumlali, da bi kda shnova, ni venč?« »Rjesn, rjesn, či kne verjameš, pa puvjaj!« »Ži vrjamem, mati, pa štu mi mrte še puvjadet, k'k ste ju v kraj spravili.«

»Kni bovu tk vhu, kor. Ani so rekli, da sa mra bek sprav, drugi sa pa knisu moli vočt ud ja. Vsa uržehe su našli. Da boju pva vsa hiša v vadi pvavove, či bo diž, pa tk napre. Anjem sa je pa cev smiluva, tk k pa ana stara fantora, k sa mra tuj putrpet žnjo. Anbart so sa ži spravili na njo, pa sa jim je tk smiluva, da so jo

lopu kup pušobali, pa kar kraj pota hranili, da bi jo meli, če bi k'da bol svabe liete prišve na njo. Drugobart su prišli pa druji. Zvozili so ta staro in ta novo bek, pot pa lopu pošodrali, tk da v tmnem vhu graš v cokleh, pa sa ti ni treba bat, da bi duobuv mokr notr.« »Kaj mi poviete, brez kaj še vse mine, da časi kni muavu bit. No vidite moti, k'k zdaj lopu mirnu živite.«

»O drgače še koj, so rekli, k pa pust pride, tda pa kni vse anu. Tda sa muš pa koj ohtat, či kar, pa gvava gra.« Pvu ma je gratavo strah, če glih je bov še dva miesenca do pusta. Vi ne viete, kak sem ilov skuoz Čirkovče, da knisem zmerk, aj so še tk osrane, k pa časi. Ku sem na kraj visi prišev, sm sa pugvavod pod noje, pa riesen sem biv čisto čadn. Pva ma je pa začavu še mav jazt. S stako bvavr materjo sem marnvov, pa še sreče jim knism dav. Mati, kar najbolj lopu vas pozdravljam, pa Bouh vas varuj še v štem pustu. Lopu prosm, pozdravte mi tuj vsa tista, ki su tisto sveto ceklo frderbali. Tiste pa tuj, k so se tk bali za jo.

Vaš Petr.

ZAHVALA

Ob smrti moje ljubljene matere

Magdalene Pečnik

pd. Stokarjeve Lenije,

se prav iz srca zahvaljujem — tudi po njeni zadnji volji — vsem sosedom in vaščanom za številne obiske ob bolniški postelji. Prav posebno pa izražam zahvalo še domačemu zdravniku g. dr. Jelenu za požrtovalno skrb in pomoč med njeno boleznijo, nadalje č. gg. kapelškemu in domačemu župniku, ki sta opravila pogrebne obrede, za duhovno tolažbo in za lepi nagrobni govor. Moja zahvala velja tudi pevskemu zboru za poslovilne pesmi ter vsem številnim pogrebcem, ki so rajnico spremili na njeni zadnji poti.

Št. Janž v Rožu, dne 26. decembra 1959.

Sin Miha z družino

SLOVO NA PLANINI

Martin in Manica sta se srečala prvič v svojem življenju v nizki gostilniški sobi na deželi. Soba je bila polna nedeljskih gostov, ko je stopil Martin čez prag. Ker je bilo med navzočimi nekaj znancev, so ga ti takoj povabili v svojo sredino. Veselo so ga pozdravljali ter mu napivali od vseh strani.

Manica, ki ni spadala k družbi, je sedela sama nekoliko ob strani. S tihim razumevanjem je sledila živahni zabavi mladih gostov.

Martin se je vsedel na stol njej naravnost nasproti — in tedaj se je moralo zgoditi, da sta se srečala njuna pogleda. Njegove temne oči so obvisle na Maničinem jasnem obrazu in tudi ona se ni mogla takoj odtegniti njegovemu pogledu. Začela ju je družiti neka skrivnostna vez, čeprav se po imenu še nista poznala.

Čez nekaj časa se je družba odločila za ples. Nekdo je nategnil harmoniko in pari so se zavrteli po sobi. Tedaj se je Martin poklonil pred Manico ter jo prosil za ples. Manica mu je radevolje ugodila. Med plesom se ji je predstavil in kratko omenil, da je doma onkraj visokih planin ter da je začasno tukaj na delu.

Pred odhodom pa ji je rahlo stisnil roko ter jo vprašal, če sme še kdaj priti? Manica je takoj odgovorila, da se hoče veseliti skorajšnjega svidenja in Martin je tudi zares kmalu zopet prišel. Tako se je začelo znanje dveh sorodnih duš z vrsto lepih in za Manico nepozabnih dni.

Oba sta nosila v sebi posebno nagnjenje do krasot narave in njenih mnogih čudes in to ju je družilo. Rada pa sta tudi skupaj prebirala knjige in ob takih prilikah je Martin seznanil Manico z odličnimi pisatelji ter jo naučil ocenjevati vsebino berila v vseh človeško naravnih in zato značajno mogočih, pa tudi umetniško dobro izmišljenih potezah.

Manica je v svoji priprostosti nemalo občudovala zmožnosti mladega človeka ob njeni strani ter se ga oklenila z globokim spoštovanjem. Morda je ravno zaradi tega v njem premalo iskala moža ljubezni, kar ga je moralo naposled raniti. In nekega dne so se slučajno obema odprle oči.

Zopet enkrat se je znašla vesela družba v Maničinem domačem kraju. Preko planine je prišel tudi Martin. Manica ga sicer ni pričakovala, toda slučaj je nanesel tako, da je prišel ravno tisti večer. Utrujen od dolgega hoda se je molče vsedel k mizi ter pričakoval Maničine družbe. Manica pa je bila takrat posebno dobro razpoložena za lahko zabavo in ples. Šla je plesalcem iz roke v roko in vse njeno bistvo je izražalo veselje mladostne objestnosti zaradi številnih častilcev. Martin, ki tisti večer ni plesal, je postajal vedno redkobednejši in resnejši. Njegovi pogledi so sledili Manici in videlo se mu je na obrazu, da ga nekaj muči. Tudi Manica je to opazila, toda mislila si je, da je temu pač vzrok prevelika utrujenost in bo jutri, ko se enkrat dobro odpočije, zopet vse drugače. Toda temu ni bilo tako.

Martin se je naslednji dan že na vse zgodaj odločil za povratek, češ da ga čakajo doma nujni opravki. Prosil je Manico za spremstvo in potem sta se skupaj podala na pot. Hodila sta večidel tiho, vsak v svoje misli zatopljen. Včasih se je Martin ozrl po Manici in njej se je zdelo, da hoče nekaj posebnega povedati, toda molčal je dalje. Šele ko sta dospela do razpotja, se mu je odvezal jezik. Ustavil se je, prijel Manico za roko in kratkoma dejal:

»Manica — strašen je rožni venec, ki ga moliš! Ali se tega sploh zavedaš?«

Manica se mu je iznenadena ozrla v obraz in brala v njegovih izrazitih očeh nekako obsodbo. Nekaj tujega se je pojavilo med njima, ki sta se doslej tako dobro razumevala.

»Kako misliš to, Martin?« ga je vprašala; »ne razumem povsem pomen tvoje govorice? Izrazi se, prosim, jasneje!«

»Torej res ne razumeš — ali pa le nočeš razumeti?« — je dejal počasi in čelo se mu je zmračilo.

»S srci se igraš — in ta igra je kruta! Moral sem ti to povedati predno se ločita najini poti.«

Njegove temne oči so se uprle v njo, kakor da ji hočejo prodreti v dno srca. Pod tem pogledom je postala Manica vsa zmedena in ni vedela, kaj naj mu odgovori in kako naj se opraviči. Naposled se je zdrz-

nila ter mu odtegnila roko, ki jo je medtem še vedno držal v svoji. On pa se je okrenil ter nameraval takoj oditi. Toda Manica ga je zadržala.

»Martin, tako se ne smeš posloviti od menel Sicer še ne vem pravega odgovora na tvoj gotovo upravičeni očitek, toda premišljevali hočem o tvojih besedah in njih mogočih posledicah. Samo eno mi verjemi — in to je, da te namenoma nisem hotela žaliti! Zgodilo se je pač v nepremišljeni mladostni objestnosti, ko človek premalo preudarja. Sprejemala sem od mladosti, kar mi je mogla nuditi.«

In tedaj se je zgodilo, kar je Manica najmanj pričakovala. Martin se je sklonil ter ji poljubil roko. Takoj na to pa sta se razšla vsak na svojo stran. On na južno, ona na severno.

Še enkrat se je Manica ozrla za Martinom, predno se ji je izgubil izpred oči. Kakor da čuti njen pogled, se je tudi Martin okrenil ter ji mahnil z roko v pozdrav.

Manica je ostala sama. Okoli nje so cvele planinske rože — toda ona jih ni videla. Rahel vetrič ji je božal razgreta lica — toda ona ga ni čutila. Nad njo je zafrotala ptica — toda ona se ni zmenila zato. Pogled ji je bil obrnjen v notranjost. Prisluškovala je glasovom, ki so se hkrati zbudili v njej in žal ji je bilo, zelo žal, da ni našla pravočasno besede, ki bi bila v tem položaju edina na pravem mestu — in sicer kratke, toda tako pomembne besedice — odpusti —!

ELEKTRIKA JE ZASVETILA V SENČNEM KRAJU

V prisotnosti predstavnika Koroške deželne električne družbe (KELAG) ing. Fiedlerja in predstavnikov političnih oblasti ter Kmetijske zbornice je bilo 25 kmetij obmejnega naselja Senčni kraj v libuški občini priključeno na električno omrežje. Predsednik skupnosti za napeljavo elektrike g. Apovnik, se je vsem merodajnim zahteval za pomoč pri izvedbi tega načrta, za katerega so se prizadeti kmetje trudili že več let. Električna luč pomeni za naš kraj veliko dobro in bo pripomogla k gospodarskemu napredku tega doslej po oblasteh tako zanemarjenega okoliša.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

MESTNO GLEDALIŠČE:

Petek, 15. 1. ob 20.15 uri: Die Entführung aus dem Serail, opera (premiera). — Sobota, 16. 1. ob 20.15 uri: Der Zigeunerbaron, opereta. — Nedelja, 17. 1. ob 15.00 uri: Die Entführung aus dem Serail, opera. — Sreda, 20. 1. ob 19.45 uri: Aida, opera. — Četrtek, 21. 1. ob 20.15 uri: Therese Krones, ljudska igra. — Petek, 22. 1. ob 20.15 uri: Der Meisterboxer, komedija. — Sobota, 23. 1. ob 20.15 uri: Die Entführung aus dem Serail, opera. — Nedelja, 24. 1. ob 15.00 uri: Der Zigeunerbaron, opereta.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 17. 1.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 18. 1.: 14.00 Poročila, objave, pregled sporeda. Slovenske umetne pesmi. — Narodno-gospodarski pomenek. — 17.55 Za našo vas. — TOREK, 19. 1.: 14.00 Poročila, objave. — Prosveta v zrcalu. — SREDA, 20. 1.: 14.00 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 21. 1.: 14.00 Poročila, objave. — Zbori pojejo... — PETEK, 22. 1.: 14.00 Poročila, objave. — Kogar zanima... — SOBOTA, 23. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.15 Zalost in veselje. (7)

Filmska ocena

BOROVLJE

Sobota, dne 16. 1.: Die Wahrheit über Rosemarie (VI). — Nedelja, dne 17. 1.: Eine Reise ins Glück (III). — Torek, dne 19. 1.: Albert Schweitzer (II). — Četrtek, dne 21. 1.: Silvana (IV).

PLIBERK

Sobota in nedelja, dne 16. in 17. 1.: Schlag auf Schlag (IVa). — Torek, dne 19. 1.: Unter achtzehn (V).

ROČNE PLETILNE STROJE Automatic za vsakovrstne vzorce dobavlja in vas tudi nauči rabiti SATTLER, am Heuplatz, Klagfurt.